

روحیه نظامی:

عوامل تعیین کننده، راهبردها و ارزیابی

دکتر احمد غضنفری - استادیار دانشگاه امام حسین U

مکیده:

روحیه^۱ یکی از عناصر تعیین کننده‌ی عملکرد موفقیت آمیز در سازمانهای بزرگ است و عملکرد سازمان نیز تحت تاثیر عوامل متعددی از قبیل عوامل انسانی، فناوری یا ابزار کار و تولید، عوامل محیطی و اهداف فردی و سازمانی قرار دارد. اهمیت هیچ یک از عوامل فوق به اندازه‌ی اهمیت عامل انسانی نمی‌باشد؛ زیرا تردیدی نیست که به کارگیری عوامل فوق در نهایت، به کارایی انسانها باز می‌گردد و در اینجا می‌توان به نقش موثر روحیه در عملکرد فردی و سازمانی اشاره کرد. در سازمانهای نظامی نیز نقش روحیه، چه در زمان رزم و چه در زمان صلح، اهمیت ویژه‌ای دارد. بر اساس ماموریت سازمان نظامی می‌توان روحیه را به دو نوع روحیه‌ی تهاجمی^۲ و روحیه‌ی دفاعی^۳ تقسیم نمود. در زمان صلح، کشورها تلاش می‌کنند تا توان رزمی نیروهای مسلح خود را از طریق بالا نگه داشتن روحیه، استفاده بهینه از تسلیحات و تکنولوژی نظامی به

1- Morale

2- Offensive morale

3- defensive morale

عنوان یک اهرم بازدارنده افزایش دهند. مقاله حاضر به بررسی روحیه‌ی دفاعی در زمان جنگ و صلح می‌پردازد.

ماهیت روحیه انواع آن:

واژه‌ی روحیه، در بسیاری از موقعیتها مانند صنعتی، آموزشی، پزشکی و نظامی به کار برده می‌شود و در هر یک از این موقعیتها معانی متفاوتی دارد. در زیر به برخی از این معانی اشاره شده است:

۱- احساس شادی، رضایت خاطر یا سازگاری شخصی خوب، تعارض کم، نگرشهای مطلوب و منسجم و ارضای نیازهای شخصی از طریق گروه. (غضنفری، ۱۳۸۰ ص ۲۳۱)

۲ - نگرش فردی (و به طور عام تر نگرش گروهی) از لحاظ اطمینان و پشتکار در کار و جانبداری از عقاید.

۳ - توانایی گروهی از افراد به منظور همکاری مداوم برای تعقیب یک هدف مشترک.

۴ - حفظ و ادامه تلاش و پایداری در مقابل انحلال گروه.

۵ - میزان عملکرد گروهی، اتحاد و استحکام گروه و روحیه همکاری آنها.

۶ - میزان وحدت کوششها در چارچوب یک گروه خاص و عزم و اراده‌ی گروه برای نیل به هدف مشترک.

۷ - ظرفیت باقی ماندن در یک شغل، تکلیف یا وظیفه یا مأموریت با اراده و رغبت، بویژه کاری طاقت فرسا و طولانی.

۸ - روحیه عبارت است از آمادگی برای مشارکت در یک عمل یا حل مشکل و ارزیابی نتیجه آن. (سلیمانی، ۱۳۸۲ ص ۸۵).

معانی جدیدتر روحیه به احساس شخصی خوشبختی، شادکامی و رضایت شغلی یا رضایت از زندگی اشاره دارد. برای مثال، ارتش امریکا (۱۹۸۳) به نقل از گال^۱ و منگلز دورف^۲ (۱۹۹۱ ص ۴۵۴) تعریف زیر را برای روحیه ارایه کرده است:

روحیه به عنوان یک حالت ذهنی، هیجانی و روحی فرد تعریف می شود و اینکه فرد چه احساسی از شادی، امید، اعتماد، تناسب، ارزشمندی، ناشناخته یا افسردگی دارد.

بارتون^۳ (۱۹۸۸) و مانینگ^۴ (۱۹۹۱) به نقل از گال و منگلز دورف (ص ۴۵۴) بحث می کنند که اگر روحیه مترادف با شادکامی یا خلق باشد، کمک سودمندی نمی کند. مفاهیم قبلی روحیه، چه نظامی و چه صنعتی شامل مؤلفه خلق یا حالت هیجانی است ولی به یک گروه هدفدار مربوط است.

مانسون^۵ (۱۹۲۱) بخش روحیه کارکنان ارتش امریکا را در طی جنگ جهانی اول سازمان داد و روحیه را به عنوان عامل تعیین کننده دستیابی به هدف برای فرد آموزش دیده یا گروه مورد نظر تعریف کرد.

باینز^۶ (۱۹۶۷) شانزده صفحه در مورد تعریف روحیه نگاشته است و روحیه را مهمترین عامل در جنگ می داند. او از تعاریف روحیه اینچنین نتیجه گیری کرده است:

نگرش مطمئن، راغب، فداکارانه و دلگرم کننده فرد به نقش ها یا وظائفی که گروه از فرد می خواهد و او عضو گروهی است که به پیشرفت ها و اهداف آن

-
- 1- Gal
 - 2- Mangelsdorff
 - 3- Bartone
 - 4- Manning
 - 5- Munson
 - 6- Bayne

افتخار می‌کند. به رهبری گروه و موفقیت نهایی آن ایمان دارد؛ احساس مشارکت ثمربخش در کارهای گروهی دارد و نسبت به اعضای گروه، صمیمیت و وفاداری نشان می‌دهد. (به نقل از گال و منگلز دورف؛ ۱۹۹۱ ص ۴۵۴).

گرینکر^۱ و اشپیگل^۲ (۱۹۴۵) روحیه را به عنوان نیروهای روان شناختی در یک گروه رزمی که آنان را وادار به جنگیدن می‌نماید تعریف می‌کند (به نقل از همان منبع).

لایتون^۳ (۱۹۴۵) روحیه را توانایی گروهی از افراد به منظور همکاری مداوم برای تعقیب یک هدف مشترک تعریف می‌کند (به نقل از همان منبع).

شیبوتانی^۴ (۱۹۷۸) تصویر خوبی از یک واحد نظامی دارای روحیه بالا ارائه کرده است: گروه سازمان یافته‌ای که با روحیه بالا مشخص می‌شود، همیشه کارایی بسیار بالا دارد و هنگامی که وظایف به گروه محول می‌شود بیدرنگ و به طور موثر انجام می‌دهند. در چنین واحدی هر عضو آن به انجام دادن چیزهایی که به اعتقاد او ارزشمند است کمک می‌کند و فرض می‌کند که همکارانش نیز این نقش را دارند. هنگام ضرورت اعضای گروه حتی بدون درخواست به یکدیگر کمک می‌کنند. دلگرمی متقابل وجود دارد و افراد بدون چشم داشت کار می‌کنند. افراد اندکی در کارهای گروه شرکت نمی‌کنند و برای انجام کار احساس اجبار می‌نمایند. افرادی که نمی‌توانند انتظارات گروه را برآورده سازند به عنوان افرادی که می‌خواهند از انجام وظایف شانه خالی کنند مشخص می‌شوند و برای خارج کردن آنان از گروه، تلاش می‌شود. اعضای چنین گروهی معمولاً احساس قوی از همانند سازی با

-
- 1- Grinker
 - 2- spiegel
 - 3- Leighton
 - 4 -shibutani

همدیگر دارند ، آنها به واحد خود افتخار می کنند و از شهرت و آوازه‌ی آن آگاه می‌شوند و از نمایش نشان های متعلق به آن لذت می برند (به نقل از گال و منگلز دورف ، ۱۹۹۱ ص ۴۵۵).

موتویدلو^۱ و همکارانش (۱۹۷۶) تعاریف روان شناسان صنعتی و نویسندگان نظامی را در زمینه های رضایت ، انگیزش و عضویت گروهی خلاصه کرده اند . از آنجا که مدل صنعتی به طور مشخص به نظامیان داخل پادگانها در زمان صلح مربوط می شود (موسکوس^۲ ، ۱۹۷۰) رضایت شغلی باید به شیوه بسیار واقع بینانه در زمان جنگ ، مخصوصا با توجه به خدمت اجباری در نظر گرفته شود (به نقل از همان منبع).

ایوونیک^۳ (۱۹۸۰) نیز یک دیدگاه سه بعدی از روحیه، همانند دیدگاه موتویدلو و همکارانش ارائه کرده که برای روانشناس نظامی که نیروها را در جنگ ارزیابی می کند مناسب تر است. سه بعد روحیه از نظر ایوونیک عبارتند از: هدف سازمانی ، تعهد به هویت گروهی و عوامل شخصی مربوط به اعتماد به نفس .

اسمیت^۴ (۱۹۸۵) ، گال و مانینگ (۱۹۸۷) دیدگاههای سه بعدی مشابهی دارند که با تاکید بر مصاحبه های سربازان پیاده نظام اتریشی و سپس با تحلیل های عاملی داده های زمینه یابی از سربازان رزمی امریکایی و اسرائیلی شکل گرفته است.

موتویدلو، ایوونیک ، اسمیت ، گال و مانینگ (۱۹۹۱) به نقل از گال و منگلز دورف ص ۴۵۵). نیز دیدگاه های مشابهی در مورد روحیه به عنوان یک ویژگی فردی دارند تا به عنوان یک ویژگی صرف گروهی. این دیدگاهها همانند تعاریف

1- Motowidlo

2-Moskos

3-Evohic

4-Smith

ارائه شده توسط لایتون و گرینکر و اشیگل است که روحیه را به عنوان یک ویژگی فردی در نظر می‌گیرند و البته افراد را در گروه‌های هدف مدار مد نظر قرار می‌دهند. بنابراین، گروه‌های دارای روحیه بالا، گروه‌هایی هستند که بخش اعظم اعضای گروه روحیه بالایی دارند.

در نهایت، به تعریف موثری از روحیه می‌رسیم که تعریف ساده و موثر ارائه شده توسط باینز (۱۹۶۷) می‌باشد که هم در زمان جنگ و هم در زمان صلح با تاکید بر عضویت در گروه و مشارکت امیدوارانه در کار گروه قابل استفاده می‌باشد. این تعریف ساده و موثر عبارت است از:

روحیه ؛ اشتیاق و پایداری اعضا برای انجام فعالیتهای گروه می باشد(به نقل

از گال و منگلز دورف ؛ ۱۹۹۱ ص ۴۵۵)

از معانی و تعاریف فوق، چنین بر می‌آید که روحیه در درجه اول یک ویژگی فردی و در درجه دوم یک ویژگی گروهی است. چون به تک تک اعضای گروه مربوط می‌شود. بنابراین، روحیه موضوعی کاملاً روان شناختی است و عناصر و مولفه‌های آن عمدتاً درون روانی و اجتماعی هستند.

روحیه در سطح فردی به شرایط بهزیستی بدنی، هیجانی و شناختی فرد اشاره دارد که او را قادر می‌سازد تا با امیدواری و به طور موثری به کار و تلاش بپردازد، زیرا فرد آگاه است که در اهداف اساسی گروهی که بدان تعلق دارد سهمیم است و این امر موجب می‌شود تا وظایف خود را با انرژی، اشتیاق و خودشنیداری انجام دهد. پشتمانی انجام این کارها، اعتقاد شخص به این مطلب است که علی‌رغم موانع و مشکلات موجود، اهداف و آرمانهای شخصی و اجتماعی او ارزش تعقیب کردن را دارند.

روحیه در سطح گروهی اشاره به شرایطی دارد که در آن، اهداف گروهی ثابت و روشنی وجود دارد و اعضای گروه اهداف مذکور را با اهمیت دانسته و آنها را در راستای اهداف شخصی خویش احساس می کنند. شرایطی که دستیابی به اهداف را تسهیل می کنند عبارتند از: ایمان و اعتقاد و اطمینان به رهبری در سطوح مختلف، ایمان به روش دستیابی به اهداف، اطمینان به وسائل و ابزارهای دستیابی به اهداف و سرانجام اطمینان به خود شخص. روحیه در سطح گروهی به ویژه به شرایطی اشاره دارد که در آن اعمال گروهی یکپارچه بوده و روح همکاری در بین اعضا وجود داشته باشد یا شرایطی که در آن خصومت بیشتر علیه نیروهای ابراز می شود که قصد ناکام گذاردن اهداف گروه را دارند.

با توجه به مفهوم روحیه فردی و گروهی، نقش افراد در بین گروه در هر موقعیت خاصی از اهمیت ویژه ای برخوردار است و روحیه به تمامی عوامل موثر در زندگی فرد اشاره دارد که باعث مشارکت امیدوارانه و پر انرژی او در کارها می شود؛ به طوری که تلاشهای فرد اثر بخشی و کارایی گروه را در انجام وظایف محوله بیشتر می سازد (نارایان به نقل از غضنفری، ۱۳۷۴ ص). روحیه نیروهای غیر نظامی و نظامی در زمان صلح در حیطه فردی قرار دارد؛ یعنی رهبران و مدیران باید به شرایط بدنی، هیجانی و شناختی فرد توجه کنند و مدیریت روحیه در سطح فردی باشد، ولی روحیه نیروهای غیر نظامی و نظامی در زمان جنگ یا دفاع از کشور در مقابل تجاوزگر در حیطه گروهی قرار دارد؛ زیرا در زمان جنگ هم نظامیان و هم غیر نظامیان باید نسبت به وظیفه پیروزی در جنگ یا دفاع از کشور وفادار باشند.

روحیه خوب، برآمدگی فرد برای مشارکت در یک اقدام و نیز ارزیابی مثبت نسبت به نتیجه آن ناظر است (سلیمانی، ۱۳۸۲ ص ۸۵). شالیت^۱ (۱۳۷۳، ص ۸۹) این

1- shalit

نوع روحیه را، روحیه برگشت پذیر می داند؛ زیرا این همان روحیه ای است که استمرار عمل را علی رغم تحمل تلفات سنگین، ناکامی ها، ترسها و عدم قطعیت تضمین می کند. این همان روحیه ای است که باید قبل از ورود به موقعیت نبرد واقعی، رشد و پرورش داده شود.

روحیه ضعیف بر عدم تمایل برای مشارکت در یک اقدام و ارزیابی منفی از نتایج مشارکت خویش برای حل آن مشکل اشاره دارد. شالیت (۱۳۷۳ ص ۸۹) این نوع روحیه را، برگشت ناپذیر می داند و شاخص آن را خلق فرد می داند. خلق فرد به آسانی دچار نوسان می شود و این بدان معناست که اگر خلق مناسب باشد و تمایل به مشارکت در یک اقدام وجود داشته باشد، تضمینی نیست که در شرایط دشوار به مشارکت خود ادامه دهد.

شاخص های روحیه ی خوب در سازمانهای نظامی

روان شناسان نظامی، چهار صفت را برای روحیه ی خوب در سازمانهای نظامی

بر شمرده اند :

۱ - شور و شوق به کار

۲ - انضباط

۳ - اعتماد به نفس

۴ - رضایت مندی

بخش روحیه نیروهای مسلح ایالات متحده، موارد زیر را به عنوان شاخصهای روحیه خوب ذکر کرده است:

۱. ایمان به آرمان و آینده

۲. احساس غرور و اعتماد نسبت به بازده کار

۳. ارزیابی واقع بینانه از کار و ابراز رضایت از شغل محوله
۴. اعتقاد به اینکه ارتش نسبت به رفاه فرد فرد سربازان خود توجه نشان می دهد.

شاخص های روحیه ی خوب در سازمانهای صنعتی:

۱. بهره وری در سطح بالا
۲. رضایت شغلی بالا
۳. برداشتن گامهای موثر در موقعیتهای بحرانی
۴. تمایل به باقی ماندن در سازمان (تعهد سازمانی)
۵. پذیرش تغییرات لازم بدون مقاومت یا خشم و سرانجام کوشش به منظور پیشرفت سازمان
۶. اعتماد فرد فرد اعضا به هدف گروه
۷. اعتقاد به مدیریت در تمامی سطوح
۸. اعتماد مشترک اعضا نسبت به یکدیگر
۹. کارایی سازمان و نحوه نگرش کارگران نسبت به آینده
۱۰. روند تولیدات که پیوسته افزایشی باشد
۱۱. کاهش نرخ غیبت ها
۱۲. کاهش میزان بیماری
۱۳. کاهش شکایات، اعتصابات، تغییر شغلها، استعفا و سایر درگیری های شغلی
۱۴. فقدان بازنشستگی زودرس

در سازمانهای نظامی موارد زیر از نیز شاخص های واقع بینانه روحیه گزارش شده‌اند:

۱. کارایی بالا
۲. کاهش ترک خدمت (قانونی یا غیر قانونی)
۳. کاهش غیبت بدون مرخصی
۴. کاهش مرخصی های استعلاجی و تمارض
۵. کاهش تخلفات انضباطی
۶. مراقبت از تجهیزات و ادوات نظامی
۷. توانایی لطیفه گوئی در شرایط سخت
۸. عملکرد بالای یگان رزمی در آموزش و حتی رقابتهای ورزشی
۹. زیبایی کلی ظاهری
۱۰. افتخار و مباحات به سنتها و کارهای واحد نظامی خود

عناصر تعیین کننده روحیه

مانینگ^۱ (۱۹۹۱) عوامل تعیین کننده روحیه را به عوامل فردی و گروهی تقسیم می‌کند؛ ولی ما در این مقاله عناصر تعیین کننده روحیه را به سه دسته کلی تقسیم می‌کنیم که مولفه های هر دسته به طور مختصر شرح داده خواهند شد. این سه دسته عبارتند از:

۱ - عوامل موقعیتی یا محیطی

مجموعه‌ای از عناصر که نوع شرایط وابسته به فرد را تعیین می‌کنند. سبک سرپرستی، گروه کاری، شرایط کار، ابزار و امکانات کار، حمایت اجتماعی و میزان

1-Manning

توافق اجتماعی به عنوان عوامل اجتماعی - موقعیتی و حتی پدیده های سیاسی، اجتماعی اقتصادی موثر بر عوامل اجتماعی - موقعیتی را می توان جزء عوامل موقعیتی یا محیطی دسته بندی کرد. عوامل موقعیتی یا محیطی، عواملی هستند که فرد خود را در ارتباط با آنها قرار داده و با استفاده از آنها خود را برای مشارکت آماده می کند. برای این عوامل مولفه های زیر قابل طرح هستند:

- (الف) وضوح یا ابهام موقعیت (سبک سرپرستی، گروه کاری، شرایط کار و غیره)
- (ب) قابلیت پیش بینی پذیری حوادث (پدیده های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی)
- (ج) وضوح ارتباط موقعیت با سرنوشت فرد
- (د) ارزیابی از تشکیلات، گروه اجتماعی یا سازمان وابسته به آن
- (ه) ارزیابی از ابزار و امکانات و ارزیابی از نوع حمایت های اجتماعی و میزان توافق اجتماعی

که فرد در برخورد با این مولفه ها، آنها را ارزیابی و سپس امکانات خود را برای سازگاری با آنها بسیج می کند. سلیمانی (۱۳۸۲ ص ۸۵) مولفه های موثر بر روحیه را بر حسب دو بعد عوامل و شدت در قالب یک مدل ارائه کرده است (نمودار ۲ را نگاه کنید).

۲ - عوامل فردی

این عوامل به دو دسته عوامل زیست شناختی و روان شناختی تقسیم می شوند و به مجموعه ای از فرآیندها و ارزیابی های روانی اطلاق می شود که ناظر بر توانایی درونی یا پیامد مشارکت در موقعیتهاست. برای این عامل می توان مولفه های زیر را بر شمرد:

- (الف) - وضوح یا ابهام در نقش فرد در حل مشکل یا نوع مشارکت

- ب - نوع ارزیابی از محصول مشارکت یا نتیجه‌ی اقدام
- ج - نوع ارزیابی از توانایی‌ها و استعدادهای خود (عزت نفس بالا، خودکار آمدی بالا، شجاعت و غیره)
- د - نوع ارزیابی وابسته به ارزشها و هنجارها (اهداف سطح بالا، آرمانها و ارزشهای متعالی)

عوامل زیست شناختی عبارتند از :

بهداشت خوب، غذای خوب، خواب و استراحت کافی، لباس های خشک و تمیز، امکانات شستشو و محافظت از خود. این عناصر نمونه هایی از علل ذکر شده برای روحیه بالا هستند (باینز^۱، ۱۹۶۷ ص ۱۱۰، ریچاردسون، ۱۹۸۷ ص ۱۷۱). نیازهای زیست شناختی هم از لحاظ کیفیت و هم از لحاظ کمیت در سطح فردی مهم می باشند. اما علاوه بر ارضای نیازهای زیست شناختی، ارضای نیازهای روان شناختی نیز نقش اساسی در روحیه رزمنده دارد که این نیازها به طور خلاصه عبارتند از هدف، نقش و اعتماد به نفس. بر خلاف نیازهای زیست شناختی که اگر محرومیت برطرف شود، نیاز از بین می رود، نیازهای روان شناختی باید فراتر از محرومیت ارضا شوند. هدف به ایدئولوژی رزمنده اشاره می کند. موسکوس^۲ (۱۹۷۰) به ایدئولوژی نهفته نظر دارد و آن را پذیرش کلی ارزش نظام اجتماعی که رزمنده برای آن می جنگد توصیف می کند.

در جنگ جهانی اول، اهدافی از قبیل ارزش نهایی آنچه برایش می جنگند، افتخار ملی و اعتقاد به حقانیت اصلی نیروی بریتانیا و تسلط بر بیشتر دنیا اهمیت داشتند.

1- Baynes

2- Moskos

در ویتنام، سربازان کم و بیش اعتقاد داشتند که از شیوه زندگی آمریکایی و نیاز به متوقف ساختن کمونیسم می‌جنگند (موسکوس، ۱۹۷۰ به نقل از گال و منگلزدورف، ۱۹۹۱ ص ۴۶۱).

مطالعات مختلف در مورد رضایت شغلی، بر اهمیت خود فرد به عنوان یک عضو ارزشمند نیروی کار (یعنی داشتن نقش مهم) تاکید کرده‌اند (موتو ویدلو^۱ و همکارانش، ۱۹۷۶ به نقل از همان منبع).

غالباً پیشنهاد شده که تعهد پایین کارگر با افزایش چشم انداز یا چالش شغلی یا کاهش تعارض نقش ابهام نقش بهبود می‌یابد.

ارتباط نزدیک دو عامل هدف و نقش بدین صورت است که احساس پیشرفت یا حداقل احساس اینکه هدف دست یافتنی است باعث می‌شود که این نقش را بهتر بتوان انجام داد.

مالون^۲ (۱۹۸۳) در مورد اهمیت اعتماد بحث می‌کند و کلید تقویت اراده (همان روحیه) را در ایجاد مهارت می‌داند. بنابراین، آموزش نقش اساسی در روحیه دارد. رهبر دانا نه تنها تضمین خواهد کرد که آموزش واقع بینانه است بلکه تضمین می‌کند که در حال حرکت به سوی موفقیت هستند و هیچ چیز جز موفقیت در ایجاد اعتماد مهم نخواهد بود (به نقل از گال و منگلزدورف، ۱۹۹۱ ص ۴۶۱).

۳- عوامل سازمانی

عوامل سازمانی متعددی وجود دارند که جنبه‌ی انگیزشی داشته، بر روحیه تاثیر می‌گذارند. این عوامل عبارتند از: رهبری، خط مشی‌های سازمانی، مدیریت نیروی انسانی، انضباط، گزینش، حقوق و دستمزد و ترفیعات. با رهبری خوب می‌توان به

1- Motowidlo

2- Malone

تمام عوامل دیگر نیز توجه کافی نمود. بنابراین رهبری واقعاً مهمترین عامل در حفظ روحیه‌ی بالاست (ریچاردسون، ۱۳۶۵، ص ۱۰۵).

گرینکر واشپیگل (۱۹۴۵) به نقل از گال و منگلزدورف، ۱۹۹۱ ص ۴۶۱) اظهار می‌دارند که توانایی همانند سازی با گروه و تاریخچه‌ی قبلی این همانند سازی، احتمالاً مهمترین مولفه‌های انگیزش خوب برای جنگ هستند. علاوه بر این، ارتباط چهره به چهره در گروه، انسجام (طبق دیدگاه مولفان نظامی) و حمایت اجتماعی (طبق دیدگاه دانشمندان علوم اجتماعی) را در واحد نظامی رشد می‌دهند. روابط رزمندگان با همدیگر در سازمان اما خارج از گروه نخستین، مبنایی را برای روحیه سپاهیان فراهم می‌سازد. بنابراین، هم انسجام واحد و هم روحیه سپاه می‌توانند تاثیر نیرومندی بر روحیه داشته باشند.

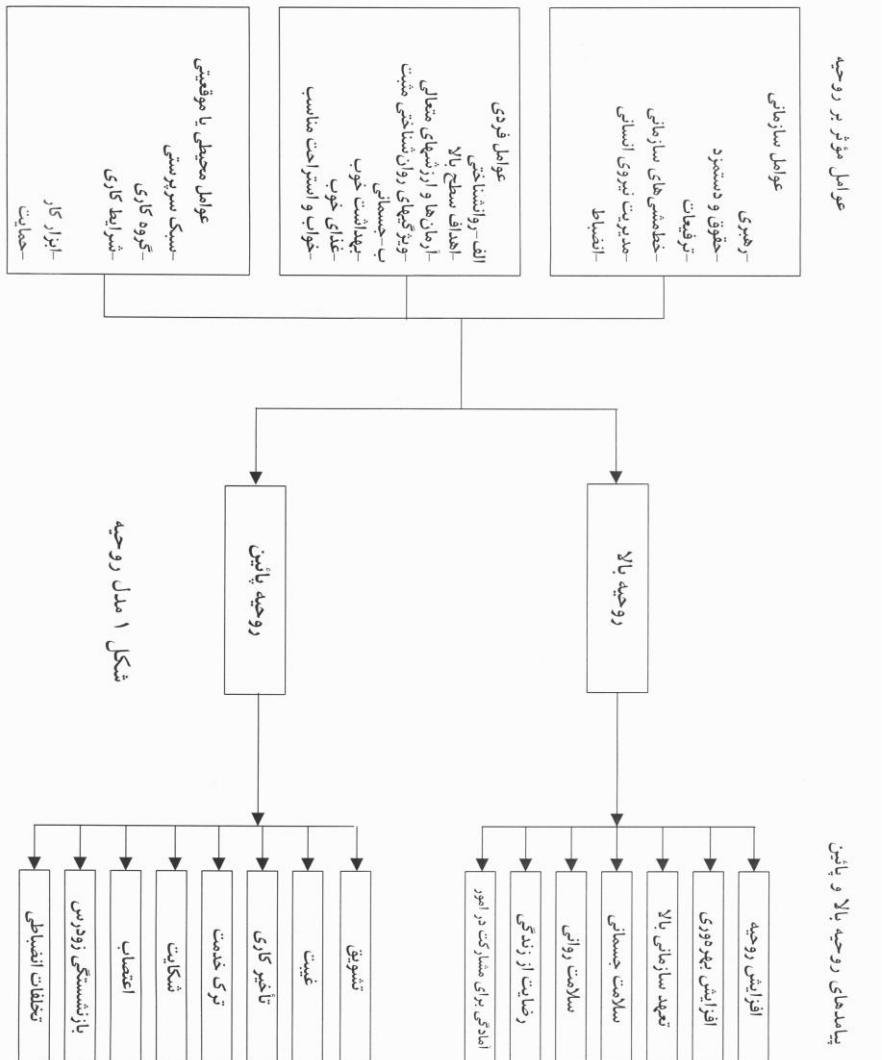
مالون^۱ (۱۹۸۳) معتقد است که انجام ماموریت موفقیت آمیز، بیشتر منجر به روحیه بالا می‌شود تا روحیه بالا منجر به انجام ماموریت موفقیت آمیز (به نقل از همان منبع).

کالای^۲ (۱۹۸۳) نشان داده که اعتماد به نفس رزمندگان به فرماندهانشان به سه ویژگی زیر بستگی دارد:

۱. توانایی حرفه‌ای (شایستگی فنی)
۲. اعتبار به عنوان منبع اطلاعات
۳. میزان مراقبت و توجه به آنان.

1-Malone

2- Kalay

اصلاً یا بسیار ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	کاملاً یا بسیار عالی	
روایی بسیار ضعیف		وضوح موقعیت	روایی بسیار ضعیف	عوامل موقعیتی یا محیطی	
		پیش بینی پذیری حوادث			
		وضوح ارتباط موقعیت با سرنوشت فرد		عوامل فردی و روانی	
		وضوح نقش فرد در حل مشکل یا مشارکت			
		ارزیابی از محصول مشارکت و نتیجه اقدام			
		ارزیابی از توانایی‌ها و استعدادهای خود			
		ارزیابی مبتنی بر ارزشها و هنجارها و اهداف			
		ارزیابی از قابلیت و تشکیلات ، گروه اجتماعی یا سازمان وابسته		عوامل ابزاری	
		ارزیابی از ابزار و امکانات			
		ارزیابی از نوع حمایت های اجتماعی و میزان توافق اجتماعی			

خط مشی‌های سازمانی نیز در افزایش یا کاهش روحیه تاثیر می گذارد. خط مشی‌های غیر منعطف باعث برانگیختن احساسات منفی می شود و خط مشی‌های منعطف باعث بالا رفتن روحیه می شود .

ترفیعات شامل مواردی مثل تغییر مثبت در حقوق (حقوق بالاتر)، کمتر مورد سرپرستی قرار گرفتن ، چالش کاری بیشتر ، مسئولیت بیشتر و آزادی در تصمیم گیری است. به علت اینکه ارتقای میزان ارزش فرد را برای سازمان (بویژه در سطوح عالی تر) نشان می دهد ترفیع فرد منجر به افزایش روحیه وی می گردد (مقیم‌ی ۱۳۷۷ ص ۳۸۵).

با توجه به عوامل یاد شده اکنون به صورت دقیق تر می توان از روحیه سخن گفت : روحیه برآیندی از مجموعه عناصر درونی و بیرونی است که میزان آمادگی فرد را برای شرکت در یک موقعیت تعیین می کند (سلیمانی، ۱۳۸۲ ص ۸۶) .

با این توصیف روحیه یک مفهوم ایستا نیست که بر یک حالت خاص دلالت کند. روحیه وضعیت روان شناختی است که مجموعه ای از عناصر را در خود دارد و روحیه عالی تا روحیه ضعیف را پوشش می دهد. روحیه عالی، عبارت است از وضع روانی که با برخورداری از آن، فرد برای مشارکت یا اقدام در موقعیت، انگیزه کافی و قوی دارد و نتیجه را با توجه به هدف اقدام، مثبت و موثر ارزیابی می کند.

راهبردهای تقویت روحیه نظامی

بر حسب تقسیم بندی مولفه های روحیه به عوامل سازمانی، موقعیتی یا محیطی، فردی و روانی می توان از راهبردهای گوناگونی برای تقویت روحیه اشاره کرد: در سطح فردی، وضعیت جسمانی و روانی افراد اهمیت دارد که به عوامل زیستی و جسمانی از قبیل آب و غذا، نظافت و بهداشت، گرما، تفریح و استراحت می توان اشاره کرد.

راهبردهای زیستی و جسمانی

- ۱- تهیه و تدارک آب و غذای مناسب به ویژه در مأموریت های سخت .
- تشنگی و گرسنگی انگیزه هایی هستند که روحیه افراد را به شدت پایین می آورند.
- ۲- تامین غذاها و ویتامین هایی که برای سلامتی ضروری هستند، روحیه را تقویت نموده ، باعث شادابی و کاهش خستگی می گردد.
- ۳- در صورت فقدان موارد بالا، تمرین گرسنگی و تشنگی و زندگی در شرایط سخت در جلوگیری از پایین آمدن روحیه موثر است .
- ۴- فقدان بهداشت و وجود بیماری عاملی است که موجب تضعیف روحیه می گردد. بنابراین نظافت ، عامل مهمی برای تقویت روحیه است.

- ۵ - خستگی و بی‌خوابی چون سلامتی فرد را کاهش می‌دهند موجب تضعیف روحیه فرد در نبرد می‌گردد. بنابراین، استراحت منظم و خواب مناسب موجب افزایش روحیه می‌گردد.
- ۶ - غالباً در شرایط عملیاتی، ملالت، یکنواختی و بی‌حوصلگی وجود دارد. تفریح و سرگرمی نقطه مقابل ملالت و خستگی است و راه را برای برخورداری از روحیه‌ی خوب هموار می‌کند.

راهبردهای روان‌شناختی

- ۱ - ایجاد نگرش مثبت نسبت به زندگی
- ۲ - ایجاد نگرشهای شغلی مثبت (مانند رضایت شغلی بالا و تعهد سازمانی بالا)
- ۳ - تقویت حس تنفر از دشمن
- ۴ - تقویت حس تعلق اجتماعی بویژه در گروههای نظامی
- ۵ - افزایش عزت نفس و به رسمت شناخته شدن
- ۶ - قدردانی از تلاشهای افراد چه در زمان جنگ و بحران و چه در زمان صلح

راهبردهای سازمانی

- ۱ - جایگزین کردن افراد در شغل، جایگاه یا سمت مناسب جایگزین شوند تا روحیه آنان افزایش یابد.
- ۲ - به افراد اجازه داده شود تا تخصصی را که دوست دارند انتخاب نمایند.
- ۳ - تقویت روحیه باید با تاکید بر نیازهای کلی نیروهای نظامی صورت گیرد.
- ۴ - نه تنها انتخاب و طبقه بندی صحیح نیروها اهمیت دارد بلکه آموزش صحیح نیز برای تقویت روحیه امری اساسی است. مهارتهایی که در آموزش به نیروها

- آموخته می شود در میدانهای واقعی مورد استفاده قرار گیرد و این امر رضایت و انگیزه و عملکرد آنها را افزایش می دهد.
- ۵- از تمامی افراد واحدها می توان تقدیر کرد و به آنها پاداش داد؛ ولی نباید تمامی افراد واحد را مورد مواخذه و تنبیه قرار داد.
- ۶- رهبری نسبت به زیر دستانش رفتاری حمایتی و دوستانه داشته باشد.
- ۷- فرمانده هیچگاه در مقابل افرادش از افسران مافوق خود انتقاد نکند.
- ۸- عمل فرد را مورد تنبیه قرار دهند نه خود فرد را و این کار در خلوت صورت گیرد.
- ۹- هرگز اجازه داده نشود حالتی به وجود بیاید که افراد احساس کنند فراموش شده اند، باید افراد وجود خود را ضروری بدانند.
- ۱۰- یادآوری شود که آموزشها، ترس افراد را به هنگام جنگ و بحران کاهش خواهد داد.

راهبردهای موقعیتی یا محیطی

- ۱- موقعیت های مبهم را برای افراد روشن سازید و با ارائه اطلاعات صحیح و به موقع مانند توجیه نقشه ها و طرحها و برنامه های سازمان از ابهام موقعیت ها بکاهید.
- ۲- با برنامه ریزی صحیح و اصولی به ویژه در سطوح مختلف سازمان نظامی، رویدادها را پیش بینی پذیر سازید، زیرا رویدادهایی که قابلیت پیش بینی دارند فشارروانی کمتری ایجاد می کنند. در صورتی که امکان چنین کاری وجود ندارد، با آموزش های مناسب، کارایی افراد را بالا ببرید.

۳- در موقعیت های مختلف نظامی و بحرانها، ارتباط سرنوشت فرد را با موقعیت و نقش او را در این رابطه مشخص سازید. این امر از ابهام و سردرگمی افراد می کاهد.

ارزیابی روحیه نظامی

برای ارزیابی روحیه از روشهای متعددی از قبیل پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده و روشهای فراقکن می توان استفاده نمود. کاربرد هر یک از روشهای فوق در نیروهای نظامی محاسن و معایب خود را دارد؛ ولی مهمترین شاخص های ذهنی روحیه که کاربرد های گسترده ای نیز دارد ارزیابی های فرد از مولفه های تشکیل دهنده روحیه می باشد. بنابراین، می توان ارزیابی های فرد را از عوامل موقعیتی یا محیطی، عوامل فردی و روانی و عوامل ابزاری در موقعیت های مختلف نظامی از طریق پرسشنامه یا مصاحبه بررسی کرد و وضعیت روحیه افراد، گروهها، سازمانها و یگانهای نظامی را مشخص نمود.

نتیجه گیری

روحیه یک مفهوم چند بعدی است و در سازمانهای نظامی باید به تمام ابعاد آن توجه نمایند. بی توجهی به هر بعد، موجب کاهش روحیه و حتی کم رنگ شدن تاثیر ابعاد دیگر خواهد شد.

مدیریت روحیه، وظیفه رهبران نظامی است و عامل مهم روحیه نیز ارزیابی فرد از ابعاد و مولفه های تشکیل دهنده روحیه می باشد. بنابراین، نقش رهبران نظامی کمک به ارزیابی های مثبت، موثر و یکسان افراد گروه می باشد تا مشارکت لازم را در موقعیت مورد نظر داشته باشند. با توجه به مولفه های روحیه، ساخت ابزار و ارزیابی روحیه در سازمانهای مختلف نظامی بر حسب ماموریت آنها ضروری است.

منابع:

- ☐ سلیمانی، نعمت الله، (۱۳۸۲)؛ فصلنامه عملیات روانی؛ شماره ۳، پاییز ۱۳۸۲.
- ☐ شالیت، بن (۱۳۷۳) روان شناسی رزم و درگیری؛ ترجمه و انتشار: نصر صریر، تهران ۱۳۷۳
- ☐ ریچارد سون، اف. ام. (۱۳۶۹) روحیه جنگی و عوامل روانی در جنگ؛ ترجمه: پیروز ایزدی انتشارات دانشگاه امام حسین ۵، ۱۳۶۹
- ☐ غنصنفری، احمد (۱۳۸۰)، روان شناسی عمومی، اصفهان انتشارات فرهنگی شهید مدرس
- ☐ غنصنفری، احمد (۱۳۷۴). جزوه روان شناسی نظامی، دانشکده علوم پایه نظامی ۱۳۷۴
- ☐ مقیمی، سید محمد (۱۳۷۷). سازمان و مدیریت رویکردی پژوهش تهران نشر ترمه ۱۳۷۷
- ☐ نارایان؛ راج؛ روان شناسی نظامی؛ ترجمه دانشگاه امام حسین ۵ چاپ نشده.
- ☐ Gal. R & Mangelsdorff. D (1991) Hand book of Military psychology by John wiley and sons Ltd.

بررسی عملیات روانی آمریکا در جنگ سوم

خلیج فارس پر ضد عراق

مهندس حمید بهرامی - مدرس دانشکده افسری (علوم پایه به نظامی)

مکیده:

تاثیرگذاری بر افکار عمومی، ابزار اصلی حاکمان کشورها در روابط بین الملل است. مخاطبان عملیات روانی، آحاد مردم و نیروهای نظامی هستند. امروزه هزینه ها و فعالیت ها در این زمینه به مراتب پیچیده تر از گذشته شده است. هدف آمریکا در جنگ سوم خلیج فارس، کسب پیروزی سریع و قاطع در کمترین زمان بود. رهبران آمریکا برای تامین هدف خود، از عملیات روانی گسترده ای برای از هم پاشیدن شیرازه ی نظام اندیشه ی جنگی در کادر رهبری عراق و ایجاد ابهام در نحوه برداشت و درک آنها استفاده نمودند که در به شکست کشاندن ارتش عراق نقش موثری داشت.

جنگ سوم خلیج فارس به دلیل فقدان اقدام آشکار صدام و حکومت بعث عراق در نقض قوانین بین المللی، با بحران مشروعیت روبه رو شد. آمریکا برای افئاع افکار عمومی و تقویت ائتلاف جنگ، موج وسیعی از عملیات روانی برای منفعل ساختن عراق از صحنه ی بین الملل و مخدوش نمودن چهره رهبران آن کشور اجرا کرد که موضع گیریهای سیاستمداران و رهبران آمریکایی در قالب جنگ روانی علیه عراق قابل توجه و ارزیابی است. رسانه های وابسته به دولت آمریکا با نظر سنجی، انتشار اطلاعات غلط و... نقش مهمی در تقویت عملیات روانی مطابق با اهداف رهبران آن کشور ایفا نمودند. استفاده از فرستنده های رادیویی و پخش اعلامیه بر فراز خاک عراق، بخش دیگری از عملیات روانی آمریکا محسوب می شود. مقاله حاضر به بررسی این عملیات در جنگ سوم خلیج فارس (۲۰۰۳) و در سه مبحث افکار عمومی آمریکا، افکار عمومی جهان و افکار عمومی عراق می پردازد.

واژه های کلیدی: جنگ، جنگ روانی، تبلیغات، تهدید

مقدمه:

جنگ روانی را دست کاری عقاید از طریق به کارگیری یک یا چند رسانه‌ی ارتباطی دانسته‌اند. (حسینی، ۱۳۷۷، ص ۳)

برای « عملیات روانی » تعاریف متنوعی وجود دارد که در ذیل به دو مورد آن اشاره می‌شود :

عملیات روانی ، شامل سلسله فعالیت‌های روان شناسانه‌ای می‌شود که در زمان صلح ، جنگ و بحران برای تأثیر گذاری بر نگرش و رفتار مخاطبان بی طرف ، خودی و دشمن طرح ریزی شده و در روند دست یابی به اهداف سیاسی و نظامی مؤثرند. (فرشچی ، ۱۳۸۲، ص ۹)

فعالیت‌های روانی و اعمال سیاسی ، نظامی ، اقتصادی و ایدئولوژیکی که به منظور ایجاد زمینه‌ی مساعد در احساسات، حالات و رفتار گروه‌های مورد هدف (دوست، بی طرف، دشمن) به منظور نیل به هدف‌های ملی طرح ریزی و اجرا می‌گردد. (متفکر، ۱۳۸۱، ص ۱۸)

با توجه به تعاریف فوق می‌توان نتیجه گرفت که :

عملیات روانی ، فعالیت برنامه ریزی شده برای تأثیر گذاری بر افکار و نگرش نیروهای دشمن ، خودی و بی طرف در جهت نیل به اهداف از پیش تعیین شده می‌باشد.

امروزه عملیات روانی به دلیل بهره گیری از تکنولوژی ارتباطات ، تأثیر فراوانی بر اندیشه ، فکر و نگرش مخاطبان حتی در خارج از مرزهای فیزیکی گذاشته و جایگاه ویژه ای یافته است.

پیوند نبرد نظامی و عملیات روانی علاوه بر ایجاد انگیزه در مردم برای پشتیبانی از جنگ و افزایش آمادگی نیروهای خودی می تواند اراده‌ی نبرد را در دشمن تضعیف

و یا از بین ببرد. در جنگ آمریکا و متحدانش علیه عراق ، طرفین به طور منظم از عملیات روانی بر ضد یکدیگر استفاده کردند که بی شک در نتیجه نهایی به دست آمده، بدون تأثیر نبوده است.

با فرو پاشی نظام دو قطبی جهان ، استراتژی آمریکا از حالت باز دارندگی به حملات پیش گیرانه با هدف رهبری جهانی و سلطه بر جهان تغییر یافت . وقوع حادثه ۱۱ سپتامبر، روند صلح خاورمیانه ، سلاحهای کشتار جمعی و خلاء متحد نزدیک در میان قدرتهای اصلی خلیج فارس (ایران، عراق، عربستان) و... از چالش های پیش روی آمریکا بعد از فرو پاشی نظام دو قطبی در جهان بود.

در سال ۱۹۹۰ صدام حسین، رئیس جمهور سابق عراق برای تسلط بر نفت کویت که ۹/۹۱ میلیارد بشکه و حدود ۱۰/۳ درصد ذخایر جهان تخمین زده می شود و با رؤیای تبدیل به قدرت برتر انرژی در منطقه ی خلیج فارس ، کشور کویت را اشغال کرد. متعاقب آن نیروهای ائتلاف به رهبری آمریکادر سال ۱۹۹۱ به اشغال این کشور خاتمه دادند. جنگ دوم آمریکا علیه عراق که به جنگ سوم خلیج فارس مشهور است ، در ۲۰ مارس ۲۰۰۳ برا بر با ۲۹ اسفند ماه ۱۳۸۱ آغاز شد و در بستر جنگ قبلی و پیامدهای ناشی از آن رشد و نمو یافت .

آمریکا با هدف کسب منافع بیشتر و حفظ برتری خود برای تداوم بخشیدن به رهبری جهانی و به بهانه یافتن سلاح های کشتار جمعی ، سر کوب تروریسم و بر کناری صدام ، عملیات نظامی خود را با شعارعراقی آزاد سازماندهی و اجرا نمود.

اقبال عمومی مردم جهان در دهه های اخیر به مبارزه با تروریسم، حقوق بشر و برپایی نظام های مردم سالار از یک سو و فقدان مدارک موثق و اقدام آشکار نقض قوانین بین الملل توسط صدام از سوی دیگر، باعث شد تا آمریکا برای مشروعیت

بخشیدن به اقدام نظامی علیه عراق و افزایش تاثیر گذاری بر روند آن ، فعالیت های تبلیغی گسترده ای را در سطح منطقه ای و بین المللی طرح ریزی و اجرا نماید.

رسانه های آمریکا و متحدانش با القای این مطلب که وجود صدام به منزله ای تزلزل، عدم امنیت در منطقه ، عامل عقب ماندگی کشور عراق و حامی تروریسم می باشد وبا پردازش جهت دار اطلاعات آنگونه که مد نظر رهبران سیاسی آنان بود به تحریک، تهییج، تهدید و... افکار عمومی پرداخته و عملیات روانی علیه عراق را سازماندهی کردند.

حکام آمریکا برای تقویت ائتلاف علیه عراق و آماده سازی افکار عمومی مردم کشورشان برای تحمل هزینه های مالی و انسانی جنگ ، همچنین تضعیف روحیه ی مقاومت نزد عراقی ها دست به عملیات روانی گسترده ای زدند. موضع گیریهای مقامات آمریکایی از زمان شروع بحران تا آغاز جنگ در قالب عملیات روانی قابل ارزیابی است؛ زیرا آنان با تهدید ، تحریف و دادن اطلاعات غلط ، رسانه ها و افکار عمومی را به سمت اهداف خود هدایت کردند.

هدف آمریکا از اجرای عملیات روانی همراه با درگیری نظامی ، در هم شکستن توان رزمی نیروهای عراقی، از صحنه خارج کردن آنان برای کسب پیروزی سریع و قاطع با کمترین هزینه ، اجماع جهانی برای مشروعیت بخشیدن به جنگ ، استفاده از نیروهای ائتلاف برای کاهش تلفات و هزینه ها و همچنین آمادگی افکار عمومی آمریکا برای پذیرش پیامدهای بعدی ناشی از جنگ بود. همکاری جهانی برای ایجاد امنیت در قرن آتی و اعمال نفوذ و قدرت در بین متحدان و سازمان های بین المللی با در دست گرفتن رهبری یک ائتلاف موردی پیرامون هدفی خاص، در استراتژی آمریکا اهمیت ویژه ای دارد (ایزدی ، ۱۳۸۰ ، صص ۱۸-۱۹)؛ لذا عملیات روانی و دیپلماسی فعال این کشور برای اقناع افکار عمومی و سازمانهای بین المللی در جنگ

سوم خلیج فارس جایگاه خاصی داشته که در سه محور افکار عمومی آمریکا، جهان و عراق بررسی خواهد شد.

۱- افکار عمومی آمریکا

افکار عمومی آمریکا در پشتیبانی نظامی آن، اهمیت فراوانی دارد و عموماً یا بسیار افراط گرایانه است که خواستار مداخله‌ی یک جانبه آمریکا در مسائل جهانی هستند و اقدامات نظامی را به عنوان اولین گزینه پیشنهاد می‌کنند و یا با هرگونه مداخله‌ی نظامی در مسائل جهان به دلیل پیامدهای بدی که ممکن است داشته باشد (مانند جنگ با ویتنام و ژاپن) مخالف هستند. نگرانی‌های افکار عمومی آمریکا ناشی از تلفات جنگ، افزایش هزینه و طولانی شدن زمان درگیری است که تحمل آنان را محدود می‌سازد.

گروهی دیگر از مردم آمریکا گزینه بهتری انتخاب می‌کنند و بر اجماع بین‌المللی و توسل به راه حل‌های دیپلماتیک تاکید دارند و طیفی دیگر از آنان درگیری نظامی را با بهره‌گیری از نیروهای ائتلاف و متحدین توصیه می‌کنند.

شهروندان آمریکایی عموماً دانش و اطلاعات کافی نسبت به مسائل جهان ندارند و زندگی مادی و منافع شخصی، اجازه پیگیری مستمر مسائل چالش‌انگیز جهان را به آنان نمی‌دهد. پروفیسور حمید مولانا یکی از صاحب نظران روابط بین‌الملل در همین رابطه بیان می‌کند که آمریکاییها به طور کلی اطلاعات و آگاهی‌های خوبی از جغرافیا، تاریخ و فرهنگ دیگران بویژه دنیای اسلام ندارند. در بررسی و مطالعه‌ای که توسط انجمن ملی جغرافیای آمریکا صورت گرفته از هر هفت جوان آمریکایی فقط یک نفر توانست کشور عراق را در نقشه‌ی خاورمیانه‌ای که به آنها ارائه شده بود پیدا کند. (روزنامه‌ی کیهان، ۱۴ آذر ۸۱، ص ۱۶)

افکار عمومی آمریکا بدون دلایل متقاعد کننده، دادن تلفات در خارج را چندان تحمل نخواهد کرد و از سویی دیگر، بدون وجود تهدیدی آشکار، دست یابی به تعریف جامعی از منافع ملی نیز مشکل و در نتیجه، در گیر شدن آمریکا در یک جنگ خارجی دشوار خواهد بود. (سنبل، ۱۳۸۲، الف، ص ۷)

به عقیده «مولر» هرگاه مردم آمریکا احساس کنند که منافع آنها در خارج از کشور به خطر افتاده یا یکی از هم پیمانان آنان مورد تجاوز یا تهدید قرار گرفته است، از رئیس جمهور خود به خاطر اقدامات سریع و فوری، اعم از سیاسی یا نظامی حمایت می کنند و زمانی که تلفات نیروهای آمریکا در جنگ رو به فزونی می نهد، مردم آن کشور خواستار پایان بخشیدن به جنگ و عقب نشینی می شوند (الیاسی، ۱۳۸۲، صص ۱۴-۱۳). بر اساس تحقیقات «شپرو» و «مهاجان» دو عامل نژاد و جنسیت، بر نگرش عمومی در باره استفاده از نیروی نظامی تاثیر دارد. زنان آمریکایی در مقایسه با مردان آن کشور، اطلاعات کمتری پیرامون مسائل نظامی دارند و به همان نسبت کمتر از مردان از مداخلات نظامی آمریکا در کشورهای دیگر حمایت می کنند. همچنین آفریقاییهای آمریکایی تبار و دیگر سیاه پوستان، کمتر از سفید پوستان از حضور نظامی آمریکا در کشورهای دیگر حمایت می کنند (الیاسی، ۱۳۸۲، ص ۱۳). شاید دلیل مخالفت سیاه پوستان، رگه های نژاد پرستانه ی حزب جمهوری خواه آمریکا باشد. «رمزی کلارک» وزیر سابق دادگستری آمریکا معتقد است که مردم در این کشور حاکم نیستند بلکه ثروت و کنسرسیوم ها بر کنگره حاکمند و رسانه ها نیز در خدمت انتشار نظریات کاخ سفید می باشند (روزنامه کیهان، ۱۴ آذر ۱۳۸۱، ص ۱۶).

«بردس» و «اولدندیک» به منظور مقایسه ی نظرات نخبگان و افکار عمومی آمریکا بر اساس اهداف مهم سیاست خارجی، تحقیقی انجام داده اند که بر اساس آن

اولویت و اهمیت مسائل و اهداف سیاست خارجی آمریکا از نظر توده‌ی مردم در مقایسه با نظر نخبگان متفاوت است. نظرات نخبگان و تاثیر آن برای دستگاه تبلیغاتی و عملیات روانی آمریکا اهمیت فراوانی دارد؛ زیرا موجب کردن نخبگان و رهبران فکری، زمینه را برای متقاعد کردن افکار عمومی مهیا می‌کند (الیاسی، ۱۳۸۲، ص ۱۰). قابلیت تاریخ سازی نخبگان تا به آن اندازه است که آنها می‌توانند وضع موجود را عوض کنند. بنا به تحقیقات «میلز»، تصمیمات اصلی دولت آمریکا در دست تعدادی از مسؤولان نهادهاست (موسوی زاده، ۱۳۸۳، صص ۶۰-۵۹).

نخبگان آمریکا را می‌توان شامل نخبگان عمومی و حاکم دانست. بین اکثر نخبگان حاکم اعم از سیاستمداران و نظامیان از جمله ریچارد پِرل و دیوید فرام (از مشاوران بوش)، کاندولیزا رایس (مشاور امنیت ملی آمریکا)، دیک چنی (معاون رییس جمهور)، دونالد رامسفلد (وزیر دفاع)، پل ولفو ویتز (معاون پنتاگون) و ... اتفاق نظر و هماهنگی برای اجرای عملیات نظامی و تسخیر بغداد وجود داشت. آنان با موضع گیری هماهنگ و تحریف و فریب کاری، افکار عمومی آمریکا را به سمت اهداف سیاسی مورد نظر سوق دادند.

احزاب سیاسی و رسانه های آمریکا نیز با نظر سنجی و القای اطلاعات غلط، نخبگان عمومی را تحت تاثیر قرار دادند و از طریق آنان عملیات روانی را تقویت کردند.

از آنجا که میزان حمایت و پشتیبانی مردم در کسب نتیجه‌ی ناشی از جنگ، بسیار موثر می‌باشد، دستگاه حکومتی در مواقع ضروری، افکار مردم آمریکا را تحت تاثیر موضوعات هیجانی و محرک در طیف وسیعی از تبلیغات قرار می‌دهد و آنان را مطابق فرمول بندی و اهداف رهبران هدایت می‌کند. نخبگان حکومتی آمریکا با تسلط بر ابزار تبلیغ، و با سوژه های جذاب مانند آزادی، دفاع از منافع ملی، بشر

دوستی ، غرور ملی ، ارزشهای شهروندی ، ستایش فداکاری و ... و بر جسته سازی‌های مناسب افکار عمومی را فریب داده ، زمینه‌ی حمله‌ی نظامی علیه عراق را مهیا نمودند.

موضع گیری افکار عمومی آمریکا پیرامون مداخلات نظامی در گرانادا (۱۹۸۳) ۷۱ درصد، لیبی (۱۹۸۶)، ۷۷ درصد، سومالی (۱۹۹۳)، ۷۹ درصد، بوسنی (۱۹۹۳)، ۵۴ درصد و هائیتی (۱۹۹۴)، ۵۴ درصد موافق بوده است (الیاسی ، ۱۳۸۲ ، ص ۱۵). آمار فوق بیانگر این مطلب است که عملیات روانی حاکمان آمریکا در حمایت افکار عمومی موثر بوده است؛ به طوری که همواره بیش از نیمی از مردم تابع نظر سیاست مداران خود در مداخلات نظامی هستند .

در جنگ سوم خلیج فارس شبکه های فراگیر تلویزیونی ، رادیویی و رسانه ها اطلاعات جهت داری را برای تأمین اهداف خود پردازش و با توجه به محصول نهایی مورد نظر حاکمان آمریکا، برای عموم مردم تعریف کردند .

رسانه های جمعی با استفاده از موضوعات هیجانی از قبیل مبارزه با تروریسم ، حقوق بشر و ... افکار عمومی آمریکا را به اوج برانگیختگی هیجانی رساندند . آنان با اشاره به پیروزیهای به دست آمده از جمله اخراج عراق از کویت در سال ۱۹۹۱، اشغال افغانستان و حذف طالبان ، نوید شکست حتمی و سریع صدام را دادند و باعث گرایش بیشتر افکار و اذهان به جنگ علیه عراق شدند .

در رابطه با درصد موافقان حمله نظامی آمریکا به عراق ، افکار عمومی از ۵۷ درصد پیش از جنگ به ۷۸ درصد حین جنگ افزایش یافت که نسبت زنان حامی جنگ بین ۱۰ تا ۱۵ درصد کمتر از مردان بوده است (الیاسی ، ۱۳۸۲ ، ص ۱۴) . این مطلب بیانگر این است که عملیات روانی بر روی مردم آمریکا در حمایت از جنگ

علیه عراق تاثیر فراوانی داشته است و توانسته حدود ۷۸ درصد آنان را موافق جنگ طلبی دولت آمریکا نماید .

برخی از محورهای عملیات روانی آمریکا بر روی افکار عمومی که نشأت گرفته از موضع گیری مقامات و سیاست مداران آن کشور بوده و با تبلیغات وسیع و هماهنگ رسانه های جمعی اجرا گردید به شرح زیر می باشد :

۱-۱- ارائه ی چهره ی غیر انسانی از صدام

هدف آمریکا از حمله به عراق حذف صدام و دستگاه حکومتی تحت امر او بود و به همین دلیل بیشتر تبلیغات خود را برای مجاب نمودن افکار عمومی بر محور برجسته سازی جنایت های صدام ، قوانین حقوق بشر که توسط وی نقض شده بود و اینکه او منافع شهروندان آمریکایی را در آینده به خطر می اندازد قرار داد. بعضی از موضع گیریهای سیاست مداران آمریکایی که باعث تایید افکار عمومی شد و به عملیات روانی آنان اعتبار بیشتری داد به شرح زیر است :

الف- تبلیغ همکاری صدام با القاعده:

کالین پاول وزیر امور خارجه آمریکا در نشست ۵ فوریه ۲۰۰۳ در گزارشی به شورای امنیت ادعا کرد که القاعده و حکومت صدام دارای همکاری نزدیک با یکدیگر می باشند . (روزنامه جمهوری اسلامی ، ۷ اسفند ۱۳۸۱ ، ص ۷)
به دلیل آسیب های روحی و امنیتی ناشی از حادثه ۱۱ سپتامبر ، القای همکاری صدام با گروه های تروریستی مانند القاعده ، نفرت عمومی مردم آمریکا از صدام را افزایش داد.

ب- استفاده از مواد شیمیایی به دستور صدام در فاجعه حلبچه:

جامعه جهانی استفاده‌ی صدام از مواد شیمیایی را در گذشته تجربه کرده بود بنابراین در عملیات روانی آمریکا بارها به آن اشاره شده است .

ریچارد بوچر در کنفرانس خبری ۱۴ مارس ۲۰۰۳ هر گونه گزارشی را دال بر عدم مسئولیت عراق در بمباران غیر نظامیان حلبچه، پوچ و بی اساس دانست . (روزنامه جام جم ، ۲۵ اسفند ۱۳۸۱ ، ص ۲)

اظهارات صدام در مورد حمله به منافع آمریکا و تهدید به کارگیری سلاح های شیمیایی و متعاقب آن کشف محفظه های گاز شیمیایی خردل توسط بازرسان سازمان ملل بر ترس و دلهره مردم آمریکا افزود و رهبران این کشور با بزرگ نمایی این تهدید به عملیات روانی خود سازمان دادند .

ج- کشتار شهروندان عراقی:

کشتار مردم بی گناه حلبچه یکی از محورهای عملیات روانی آمریکا بود . علاوه بر آن کشتار شیعیان و کردهای عراقی در سال ۱۹۹۱ و شکنجه و آزار و اذیت زندانیان باعث شد که آمریکا در تبلیغات خود صدام را شخصی آدم کش ، وحشی و ناقض قوانین بین الملل معرفی کند. هر چند صدام به لحاظ شخصیتی به هیچ عنوان قابل دفاع نیست اما جنایت صورت گرفته توسط وی با اطلاع و حمایت سران آمریکا بوده که دارای خوی وحشیانه تری هستند .

۲-۱- معرفی صدام و حکومت بعث به عنوان عامل ناامنی خاورمیانه

یادآوری اشغال کویت توسط عراق در سال ۱۹۹۱ ، درگیری عراق با جمهوری اسلامی ایران بین سالهای ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۸ ، تمایل به تولید سلاحهای کشتارجمعی ، عقب ماندگی عراق و دور شدن این کشور از آزادی و دموکراسی به دلیل خشونت و

دیکتاتوری صدام از مواردی بود که آمریکا و انگلیس با استناد به آن حکومت بعث را عامل ناامنی در خاورمیانه معرفی کردند .

جک استراو وزیر امور خارجه انگلیس طی سخنانی در شورای امنیت اذعان می‌دارد که عراق تنها کشور جهان است که به پنج همسایه خود حملات موشکی داشته ، به دو کشور همسایه خود که هر دو مسلمان هستند حمله کرده است و صدها هزارتن از مردم بی گناه ایران ، کویت و خود عراق را بدون هر گونه توجیهی به قتل رسانده است (روزنامه رسالت ، ۲۷ بهمن ۱۳۸۱ ، ص ۱۳). جیمز ولسی رییس سابق سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) نیز خاورمیانه را مطابق خواست آمریکا ارزیابی نمی‌کند . به اعتقاد او خاورمیانه همچنان از دموکراسی مورد نظر آمریکا روی گردان است و آمریکا با عراق شروع کرده تا بتواند آن (دموکراسی) را به اطراف ترویج دهد (روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱ بهمن ۱۳۸۱ ، ص ۲).

۳-۱- حمایت از تروریسم

جرج بوش رییس جمهور آمریکا در یکی از سخنرانی‌های خود کشور عراق (به همراه ایران و کره شمالی) را به عنوان محور اهریمنی و شرارت که حامی تروریسم جهانی است قلمداد نمود. رهبران آمریکا سعی به ترویج این اندیشه در بین افکار مردم آمریکا و جهان داشتند که اگر صدام و حکومت بعث بر سر قدرت باقی بمانند، حوادثی مانند ۱۱ سپتامبر در هر نقطه از جهان امکان وقوع مجدد دارد. بر اساس یکی از نظر سنجی ها که توسط گالوپ ، شبکه تلویزیونی سی ان ان و روزنامه یو اس ای تو دی انجام گرفته ، ۸۶ درصد مردم آمریکا اظهار داشته اند که در صورت وجود شواهد متقاعد کننده مبنی بر ارتباط میان عراق و القاعده ، جنگ آمریکا علیه عراق توجیه پذیر خواهد بود (روزنامه جمهوری اسلامی ، ۲۷ بهمن ۱۳۸۱ ، ص ۱۶).

رسانه های آمریکا با دادن آمار و اطلاعات علاوه بر تقویت روحیه ی جنگ در آمریکا به تحریک افکار عمومی جهان پرداخته و برای رسانه های وابسته به خودشان در کشورهای متحد و ... خط تبلیغاتی مشخص می نمودند.

۴-۱- القای ترس

تجربه ۱۱ سپتامبر و اثرات روانی آن بر مردم آمریکا ، افکار عمومی را از خطر رژیم صدام ترساند به طوری که حکومت عراق ، تهدید جدی علیه منافع آمریکا قلمداد شد .

رهبران آمریکا با پیام های خود و همچنین اتخاذ تدابیر امنیتی پیرامون مراکز حساس، سعی بر افزایش نفرت عمومی از تروریسم و صدام داشتند. جورش بوش رییس جمهور آمریکا در یکی از این پیام ها از مردم آمریکا می خواهد از افزایش تدابیر امنیتی در کشور نگران نباشند و به خود ترس راه ندهند (روزنامه رسالت ، ۲۸ بهمن ۱۳۸۱ ، ص ۱۳) . این گونه پیامها احساس افکار عمومی آمریکا را برای یک تهدید مستمر حفظ کرده و باعث حمایت بیشتر مردم از عملیات نظامی علیه عراق شد .

۵-۱- توانایی حکومت صدام در تولید سلاحهای کشتار جمعی

روزنامه واشنگتن پست به نقل از تحلیل گران اطلاعات جاسوسی وزارت دفاع آمریکا (پنتاگون) می نویسد :

عراق برای تولید تسلیحات میکروبی بدون کمک خارجی کاملاً توانمند است و آزمایشگاههای بسیاری در قالب کامیون دارد (روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۲ بهمن ۱۳۸۱ ، ص ۶).

کشف محفظه های گاز شیمیایی خردل توسط بازرسان سازمان ملل ، عملکرد گذشته صدام در استفاده از گازهای شیمیایی در حلبچه و تهدیدات صدام در به کار

گیری عوامل شیمیایی ، باعث افزایش این اندیشه شد که عراق توانایی تولید سلاحهای کشتار جمعی دارد.

۶-۱- جنگ حیثیتی

یکی از سوژه های عملیات روانی برای تحریک افکار عمومی آمریکا ، ستایش غرور ملی بود. کشور عراق به دلیل یک دهه تحریم سازمان ملل از قبیل نفت در برابر غذا ، تخریب زیر ساخت های اقتصادی و تجهیزات نظامی در جنگ های قبلی عملاً دارای موقعیت امنیتی ، سیاسی و اقتصادی مناسبی نبود و حمله آمریکا به این کشور به لحاظ نظامی ارزش چندانی نداشت؛ اما در صورت عدم حمله ، غرور ملی آنان لگدمال شده و باعث ایستادگی کشورهای دیگر در مقابل زیاده خواهی های آمریکا می شد .

در همین ارتباط ریچارد پِرل (از مشاوران بوش) بازگشت بدون جنگ نظامیان آمریکایی را موجب بی اعتباری و بی قدرتی رییس جمهور جورج بوش می داند و مدعی می شود که اگر به عراق حمله نکنیم دیگر هیچ نشانی از اعتبار و قدرت برای رییس جمهور باقی نمی ماند و صدمه ای بزرگ برای آمریکا خواهد بود (روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۲ بهمن ۱۳۸۱ ، ص ۶).

هنری کسینجر مشاور اسبق امنیتی کاخ سفید ، حضور بیش از ۲۰۰ هزار نیروی نظامی آمریکا در خلیج فارس را برای سرنگونی رهبر عراق از نظر حیثیتی برای دولت آمریکا مهم می داند و معتقد است که آمریکا چاره ای جز حمله به عراق ندارد (روزنامه رسالت ، ۲۹ بهمن ۱۳۸۱ ، ص ۱۳).

رهبران آمریکا به دلیل فقدان مشروعیت در حمله نظامی ، غرور ملی شهروندان را در جهت اهداف خود تحریک کردند.

۲- افکار عمومی جهان

احساس همدردی با آمریکا پس از حادثه‌ی ۱۱ سپتامبر، باعث شد عملیات روانی آمریکا بر روی افکار عمومی جهان بر اساس تغییر حقیقت مسأله شکل گیرد. رهبران آمریکا برای پیشبرد اهداف خود در خاورمیانه با استفاده از موج همدردی ایجاد شده، نقش قهرمان مبارزه با تروریسم را بر عهده گرفتند.

آمریکا برای اقناع و توجیه افکار عمومی جهان، سعی کرد به عملیات نظامی خود مشروعیت بخشد. این مشروعیت، به دنبال تقاضاهای افکار در جهان مبنی بر آزادی و دموکراسی واقعی، عدم یک جانبه‌گرایی، عدم برخوردهای دو گانه با مسأله‌ی تروریسم و سلاحهای کشتار جمعی، با بحران مواجه شد.

سیاست مداران آمریکایی برای مجاب سازی ملل دنیا و تقویت ائتلاف علیه صدام از ادبیات سیاسی مانند مبارزه با تروریسم، خلع سلاحهای کشتار جمعی و آزادی مردم عراق استفاده کردند؛ هرچند موضع گیریهای افراطی آنان باعث ناکامی در جلب افکار عمومی جهان شد.

تبلیغات آمریکا این خط فکری را القا می‌کرد که کشور آنها به عنوان وزنه‌ی متعادل کننده و رهبر جهانی، باید توان و انرژی بیشتری را صرف نماید و در چالش‌های بین المللی مانند عراق با قدرت وارد عمل شود.

ریچارد آرمیتاژ معاون وزیر خارجه آمریکا با تمسک به موضوع تروریسم اظهار می‌دارد که القاعده نه فقط در شمال عراق که خارج از سلطه صدام است حضور دارد بلکه در داخل بغداد نیز در حال فعالیت است (روزنامه رسالت، ۱۲ بهمن ۱۳۸۱ ص ۱۶). شبکه چهارم رادیو بی بی سی نیز همسو با تبلیغات رسانه های آمریکا مدعی می شود که کارشناسان آنها به اسنادی دست یافته اند که حاکی از آماده سازی عراق برای استفاده از سلاحهای شیمیایی می باشد (روزنامه رسالت، ۵ بهمن ۱۳۸۱ ص ۱۳).

به دلیل فقدان اقدام آشکار و موثر صدام در نقض قواعد و حقوق بین‌الملل، مخالفت افکار عمومی با جنگ وسعت بیشتری یافت بخصوص اینکه دوره بحران تا شروع جنگ زیاد بود و نخبگان سیاسی و بعضاً دولتها همراهی بیشتری در مخالفت با جنگ داشتند. در این دوره، افکار عمومی نه با صدام و شیوه حکومتی او (که اوضاع وخیم اقتصادی و انسانی را بر مردمش تحمیل کرده بود) همدلی کردند و نه به جنگ علیه عراق اقبال و موافقت داشتند. افکار عمومی بیشتر به نفی جنگ پرداخت و در نهایت منجر به تضعیف ائتلاف بر ضد عراق شد؛ هر چند نتوانست مانع از آغاز آن شود (یزدان فام، ۱۳۸۲، ص ۳۱).

افکار عمومی جهان به گفتگوهای سیاسی و صلح که مخاطره کمتری نسبت به جنگ دارد گرایش دارند و عموماً گزینه‌ی جنگ را به عنوان آخرین راه حل و در چارچوب سازمان ملل پذیرا هستند.

در استفاده آمریکا از عملیات نظامی علیه عراق، افکار عمومی نگرانی‌هایی داشت که آنها را می‌توان در موارد زیر ریشه‌یابی نمود:

- الف- بی‌ثباتی منطقه در نتیجه‌ی اقدام آمریکا.
 - ب- ایجاد سلطه بر نظام بین‌الملل به خاطر اقدامات یک جانبه‌ی آمریکا.
 - ج- تقویت گروه‌های تروریستی بعد از این اقدام یک جانبه.
 - د- برخورد‌های سلیقه‌ای و دوگانه‌ی آمریکا با تروریسم و سلاح‌های کشتار جمعی
 - ه- بحران اقتصادی احتمالی ناشی از جنگ
 - و- تلفات انسانی ناشی از جنگ در عراق
- نگرانی‌های مردم جهان در حرکت‌های صلح‌جویانه و تظاهرات ضد جنگ در کشورهای مختلف نمایان شد که به عنوان نمونه در زیر آورده می‌شود:

- حدود پنج هزار نفر از روشنفکران ، نویسندگان و هنرمندان فرانسوی با امضای طوماری هر گونه اقدام نظامی و احتمالی آمریکا علیه عراق را محکوم کردند (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱ بهمن ۱۳۸۱، ص ۱۶).

- بیش از ۳۰۰ تن از قانونگذاران ، سازمانهای مختلف و رهبران کلیسا از سراسر جهان طی نامه ای از جورج بوش رییس جمهور آمریکا و دیگر رهبران خواستند از حمله به عراق خودداری شود (روزنامه کیهان ، ۵ آذر ۱۳۸۱، ص ۱۶).

- پاپ ژان پل دوم رهبر مذهبی کاتولیک های جهان ضمن ابراز نگرانی از احتمال وقوع جنگ علیه عراق ، خواستار تلاش همگانی برای جلوگیری از آغاز جنگ شد (روزنامه کیهان ، ۷ دی ۱۳۸۱، ص ۱۶).

- بیش از ده میلیون نفر از ۶۰۰ شهر در ۱۶۰ کشور جهان در ۱۵ فوریه ۲۰۰۳ در اعتراض به جنگ علیه عراق دست به تظاهرات گسترده زدند (روزنامه جمهوری اسلامی ، ۲۷ بهمن ۱۳۸۱، ص ۱۶).

با وجودی که حمله نظامی آمریکا علیه عراق به وسیله بسیاری از کشورها و سازمانهای بین المللی تجاوز و اشغال غیر موجه نامیده شد، به دلیل عدم مقبولیت حکومت صدام در نظام بین الملل ، سرنگونی او به وسیله این تهاجم به عنوان دستاورد میمونی گرامی داشته شد و فشار سیاسی و اجتماعی جهانی را بر ضد آمریکا کم کرد (کاویانی ، ۱۳۸۲، ص ۷).

سیاست مداران آمریکا علاوه بر تبلیغ ارتباط حکومت صدام با القاعده، وجود سلاحهای کشتار جمعی در عراق ، اعمال خشونت صدام برضد مردم عراق و نقض قوانین بین المللی توسط او که قبلا به آن اشاره گردید ، عملیات روانی گسترده ای را بر روی محورهای زیر اجرا نمودند .

۱-۲ قطع نامه ۱۴۴۱ شورای امنیت

بر اساس منشور ملل متحد توسل به زور در روابط بین الملل، برای دفاع مشروع (طبق ماده ۵۱) و یا بر اساس قطع نامه شورای امنیت و زیر پرچم سازمان ملل جایز است. در قطع نامه‌ی ۱۴۴۱ به کارگیری زور در صورت عدم همکاری عراق پیش بینی شده بود و از آن دو تفسیر کاملاً متفاوت میان اعضای شورا وجود داشت. تفسیر نخست توسل به زور را به احراز عدم همکاری، از سوی شورا و صدور قطع نامه‌ی جدید منوط می دانست و تفسیر دیگر به توسل به زور بدون صدور قطع نامه‌ی جدید معتقد بود. دفاع مشروع تا حدی در مورد تجاوز عراق به کویت تطبیق می کند؛ اما در جنگ دوم این موضوع قابل توجیه نیست (یزدان فام، ۱۳۸۲، ص ۳۱).

در پی ناتوانی آمریکا در گرفتن مجوز جدید از شورای امنیت، رامسفلد وزیر دفاع این کشور با القای این مطلب که صدام به تلاشهای سیاسی و انواع فشارها پاسخ نداده و قطع نامه های سازمان ملل را نقض کرده است، سعی در جلب نظر دولت‌ها می‌کند (روزنامه جمهوری اسلامی، ۸ اسفند ۱۳۸۱، ص ۱۶). این در حالی بود که سخنگوی آژانس بین المللی انرژی اتمی، همکاری عراق با این آژانس را خوب توصیف می‌کند (روزنامه جمهوری اسلامی، ۷ بهمن ۱۳۸۱، ص ۱۶).

کاندا لیزا رایس (مشاور امنیت ملی آمریکا) در بیان موضع کشورش، حمله به عراق را منوط به صدور قطع نامه‌ی جدید نمی داند و معتقد است که در قطع نامه‌ی ۱۴۴۱ عنوان شده که در صورت نقض مفاد آن، عراق باید عواقب وخیم آن را تحمل نماید (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵ بهمن ۱۳۸۱، ص ۱۶).

سیاستمداران آمریکا هیچ وقت موفق به ارائه‌ی شواهد مستند به افکار عمومی جهان نشدند و عملیات روانی آنان در این زمینه ناکام ماند.

۲-۲- گزارش تسلیحاتی عراق به شورای امنیت

رژیم عراق در گزارش ۱۲ هزار صفحه ای خود سعی بر شفاف سازی ، جلب حمایت جهانی و تاخیر در عملیات آمریکا علیه خود داشت . رسانه های آمریکا و انگلیس ، گزارش عراق را کذب محض دانستند و مدعی داشتن مدارک جدیدی شدند که نشان می دهد عراق به سلاح اتمی دست یافته است.

طبق نظر سنجی ابتدای ژانویه ۲۰۰۳ سی ان ان ، حدود ۶۱/۵ درصد مردم آمریکا گزارش عراق را کذب دانستند (الیاسی ، ۱۳۸۲ ، ص ۲۱).

کالین پاول وزیر امور خارجه آمریکا برای خنثی کردن اثرگزارش عراق می گوید: هیچ فردی واقعا ادعا نکرد که گزارش عراق کاملا درست بود . تمام ۱۲ هزار صفحه گزارش تسلیحاتی عراق، که با توسل به شیوه ها و دروغ های جدید، تلاش می شد تازه به نظر برسد، دروغ بود (روزنامه رسالت ، ۱۷ اسفند ۱۳۸۱ ، ص ۱۳).

۲-۳- موشکهای دور برد عراق

موشکهای دوربرد، بخصوص الصمود ۲ از دستاویزهای آمریکا برای حمله به عراق بود. حکومت صدام بارها از طریق بازرسان سازمان ملل اقدام به انهدام آنها نمود. برای مثال، خبرگزاری فرانسه انهدام چهار موشک الصمود ۲ را در اول مارس ۲۰۰۳ گزارش می دهد (روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۱ اسفند ۱۳۸۱ ، ص ۱۶). با این حال جورج بوش رییس جمهور آمریکا در مصاحبه با روزنامه یو اس ای تو دی اعلام می کند که ادعای عراق مبنی بر انهدام موشکهای الصمود ۲ را قبول ندارد (روزنامه رسالت ، ۱۱ اسفند ۱۳۸۱ ، ص ۱۳).

آمریکا با القای این که موشکهای دور برد عراق توازن قدرت در منطقه را از بین می‌برد، به برجسته سازی این مسأله پرداخته و آن را مخل امنیت آمریکا و کشورهای متحد ارزیابی می‌کند.

۴-۲ پیگیری قضیه فلسطین

در پی اعتراض‌های گسترده‌ی جامعه جهانی و به منظور جلب نظر سران کشورهای عربی، سیاستمداران آمریکایی وعده‌ی صلح دائمی را در خاورمیانه از طریق پیگیری مسائل مربوط به اسرائیل و فلسطینی‌ها می‌دهند.

طبق گزارش شبکه تلویزیونی سی‌ان‌ان بوش رییس جمهور آمریکا وعده می‌دهد که به اسرائیلی‌ها و فلسطینی‌ها کمک خواهد کرد تا صلح در خاورمیانه برقرار شود. اظهارات ناگهانی بوش درباره صلح خاورمیانه، به منظور خشنود سازی کشورهای عربی و جلب حمایت آنها در حمله به عراق و همچنین خروج از انزوای بین‌المللی ارزیابی شده است (روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۵ اسفند ۱۳۸۱، ص ۱۶).

۵-۲ تهدید علیه جامعه جهانی

همراهی دولتهای مختلف جهان با موج مخالفت افکار عمومی و ناکامی آمریکا در ارائه‌ی مدارک و شواهد مبنی بر نقض قوانین بین‌الملل توسط حکومت صدام، باعث شد تا آمریکا عملیات روانی خود را بر اساس تهدید، سازماندهی مجدد نماید. این تهدیدها بر روی کشورهای عربی و یا همسایه عراق، کشورهای عضو شورای امنیت و یا قدرتمند جهان (مانند فرانسه، روسیه، آلمان)، و سازمانهای بین‌المللی اجرا شد. بخشی از این تهدیدها به شرح زیر است:

- آمریکا به ۱۱ کشور عرب منطقه یک ماه مهلت داد تا موضع خود را در قبال حمله به عراق، بازسازی این کشور پس از براندازی صدام و میزان حمایت و کمک لجستیکی و امنیتی بیان کنند (روزنامه کیهان، ۲ آذر ۱۳۸۱، ص ۱۶).

- «ریچارد لوکار» رئیس کمیته امور خارجه آمریکا تهدید کرد اگر روسیه و فرانسه دستیابی به منافع نفتی عراق را می‌خواهند باید در حمله به عراق و تلاش برای سرنگونی صدام شرکت کنند (روزنامه جمهوری اسلامی، ۵ بهمن ۱۳۸۱، ص ۱۶).

- «جورج بوش» رئیس جمهور آمریکا در ۲۳ فوریه ۲۰۰۳ گفت: شورای امنیت سازمان ملل متحد کمتر از دو ماه وقت خواهد داشت تا قطع نامه‌ی جدیدی که راه را برای آغاز جنگ بر ضد عراق هموار می‌کند تصویب کند (روزنامه جمهوری اسلامی، ۵ اسفند ۱۳۸۱، ص ۱۶).

شاید حمله نیروهای آمریکایی و انگلیسی در خلال جنگ به کاروان دیپلماتیک روسی شامل سفیر و همراهان را بتوان به نوعی فشار بر روسیه تلقی نمود. آمریکا برای مشروعیت بخشیدن به عملیات نظامی خود و تقویت ائتلاف، تصویب قطع نامه از سوی شورای امنیت را ضروری می‌دانست؛ لذا با این تهدیدها تلاش می‌نمود از وتوی سایر اعضای شورای امنیت جلوگیری نماید.

۳- افکار عمومی عراق

عملیات روانی علیه مردم عراق، به دلیل حضور آنان در صحنه نبرد و داشتن سلاح و احتمال مقاومت ملی گرایانه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بود. هدف آمریکا از حمله به عراق همان گونه که قبلاً بیان شد، حذف صدام و حکومت بعث و استقرار سیستم جدید بود. چون تامین این هدف با همکاری مردم امکان پذیر می

شد ، عملیات روانی آمریکا بر روی افکار عمومی مردم عراق، نقش اساسی و محوری یافت.

آمریکا دو هدف عمده را از اقدامات روانی در عراق دنبال می کرد :

الف- تلاش برای جدا نمودن صف مردم و نخبگان عراقی از صدام و حکومت بعثی او؛ تا بدین ترتیب مقاومت مردمی کاهش یابد و پیروزی آمریکا با کمترین تلفات میسر شود .

ب- ایجاد نظم و آرامش و همکاری مردم پس از خاتمه جنگ و جلب رضایت آنها با طرح شعارهای فریب کارانه ای مانند آزادی و دموکراسی؛ تا تلفات ناشی از شورش های مردمی بر ضد آنان به حداقل برسد.

آمریکا بین اکتبر ۲۰۰۲ تا ۱۱ آوریل ۲۰۰۳ (مهرماه ۸۱ تا ۲۲ فروردین ۸۲)، حدود پنجاه میلیون برگ اعلامیه روی عراق انداخت ، که حجم عملیات روانی آمریکا برای نابودی توان عراق هنوز نا معلوم است (کرد زمن ، ۱۳۸۲، ص ۱۲).

آمریکا با اجرای جنگ روانی بر روی مردم و سربازان عراقی سعی در ایجاد بی اعتمادی در آنان نسبت به حکومت صدام داشت ، همچنین آنها تلاش می کردند تا این مطلب را به افکار عمومی مردم عراق تفهیم کنند که برای آزادی ، دموکراسی ، و نجات مردم از ظلم و بی عدالتی صدام، عملیات نظامی انجام می دهند .

محققانی همچون « فرید من » بر این باورند که عملیات روانی وسیع آمریکا علیه سربازان عراقی ، یکی از اثر بخش ترین روشهای مورد استفاده در به شکست کشاندن ارتش عراق است (الیاسی ، ۱۳۸۲ ، ص ۱۴).

مردم عراق به دلیل ترس از حکومت صدام و تجربه ی شورش ۱۹۹۱ که آمریکا از آنان حمایتی نکرد، عملاً به نظاره ی جنگ نشستند و از هیچ کدام از طرفین درگیری حمایتی نکردند.

تطمیع بعضی از سران عشایر عراق، تقویت و هماهنگی بین گروههای مخالف صدام مانند مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، مجلس ملی عراق، حزب میهنی و حزب دموکرات و... از جمله اقدامات آمریکا بود تا از طریق آنان مقاومت مردمی را کاهش دهند.

رهبران آمریکا با استفاده از تکنولوژی پیشرفته ی ارتباطات، فرستنده های رادیویی و پخش اعلامیه در محورهای زیر عملیات روانی خود را سازماندهی و اجرا نمودند:

۳-۱- تبلیغ بر میزان توانایی نظامی و تکنولوژیکی نیروهای متحد و آمریکا

آمریکا با این شیوه عملیات روانی خود، سعی بر بیهوده نشان دادن مقاومت سربازان عراق داشت. همچنین این پیام را به عراقیها می داد که آنها با تجهیزات پیشرفته ای که در اختیارشان است، توانایی مقابله با حملات شیمیایی و میکروبی احتمالی را از جانب عراق دارند.

در یازدهم مارس، ایالات متحده با آزمایش بمب های ۲۱ هزار پوندی (بمب مادر) در پایگاه هوایی الگین در شمال غرب ایالت فلوریدا، فشار روانی خود را بر عراق دو چندان کرد. مقامات دفاعی آمریکا اعلان کردند که این آزمایش پیامی برای عراق در مورد قدرت نظامی آمریکا بوده است (فرید من، ۱۳۸۲، ص ۱۳۳).

در همین رابطه روزنامه ایندپندنت چاپ لندن می نویسد:

تجهیزات نظامی که آمریکا در اقدام نظامی علیه عراق به کار خواهد گرفت به حدی پیشرفته و فوق مدرن هستند که برنامه ریزان نظامی اطمینان دارند که جنگ طی یک هفته به پایان خواهد رسید (روزنامه کیهان ، ۲۵ آذر ۱۳۸۱ ، ص ۱۶).

۳-۲) ایجاد شکاف بین سران نظامی و غیر نظامی با رهبری صدام

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از روزنامه گاردین گزارش می دهد که شماری از نیروهای اطلاعاتی ویژه آمریکا به همراه میلیون ها دلار برای تطمیع سران قبایل عراقی و تحریک آنها علیه صدام وارد خاک عراق شدند. بر اساس این گزارش، سیا و وزارت امور خارجه آمریکا به دنبال ترغیب مقامات به جدا شدن از رژیم عراق هستند و احتمالاً پیشنهاد پست هایی به مقامات مهم در ارتش یا ساختارهای امنیتی در دولت جدید عراق داده خواهد شد (روزنامه کیهان ، ۲۵ آذر ۱۳۸۱ ، ص ۱۶).

نیویورک تایمز نیز به نقل از مسئولان پنتاگون می نویسد : کارشناسان جنگ الکترونیک حملاتی را با استفاده از پست الکترونیک علیه سیاستمداران برجسته و فرماندهان نظامی و اقتصاددانان عراقی آغاز کرده و آنان را به شورش علیه صدام و پراکنده شدن از اطراف وی تشویق نموده اند (روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۶ اسفند ۸۱ ، ص ۱۶).

آمریکا در پی این مطلب بود که صدام و اطرافیان وی را منزوی کند و آنان را در مبارزه با خود تنها بگذارد .

۳-۳) تبلیغ فرار نظامیان از خدمت

شبکه تلویزیونی «ان پی تی ان» گزارش می دهد که هواپیماهای جنگی آمریکا با فرو ریختن میلیون ها اعلامیه بر روی عراق ، سربازان این کشور را به فرار از خدمت

تشویق کرده اند و از آنها خواسته شده واحدهای محل خدمت خود را ترک کرده و به جمع خانواده های خود بپیوندند (روزنامه رسالت ، ۲۰ اسفند ۱۳۸۱ ، ص ۱۳).
درگیری های گذشته عراق با ایران ، تجاوز به کویت و متعاقب آن جنگ آمریکا و متحدین در سال ۱۹۹۱ ، نیروهای نظامی عراق را به شدت فرسوده نمود. آمریکا با آگاهی از خستگی نیروهای نظامی عراق ، عملیات روانی خود را بر این محور بیشتر تمرکز داد .

۳-۴) آسیب پذیری تانکها و تجهیزات نظامی عراق کشور عراق به دلیل تحریم های گذشته ، از نظر بازسازی و خرید تسلیحات نظامی در فقر شدید بود . آمریکا با برجسته سازی ضعف تجهیزاتی عراق و نقطه قوت خود در این زمینه ، سعی در کاهش مقاومت نیروهای عراقی داشت .

افسران آمریکایی ۱۴ مارس ۲۰۰۳ اعلام کردند : در صورت آغاز جنگ در عراق تانکهای « آبرامز ام ۱ » و هواپیماهای تهاجمی « ای . ۱ » این کشور برای نفوذ بهتر گلوله هایشان در زره پوش های عراقی ، از مهمات حاوی اورانیوم ضعیف شده استفاده خواهند کرد (روزنامه رسالت ، ۲۵ اسفند ۱۳۸۱ ، ص ۱۳).

۳-۵) ترسیم ضعف اقتصادی خانواده های عراقی

آمریکا در این عملیات روانی با القا و برجسته سازی شکاف بین فقیر و غنی ، مقامات دولتی و صدام را برای مملکت داری ، بی کفایت قلمداد می کردند.
در دهم مارس ۲۰۰۳ هواپیماهای ائتلاف ، اعلامیه هایی با این متن خطاب به مردم عراق پخش کردند: هنگامی که افراد خانواده ی شما تلاش می کنند تا زنده بمانند ، صدام در آسایش و رفاه کامل به زندگی خود ادامه می دهد(فرید من ، ۱۳۸۲ ، ص ۱۳۲).

در یازدهم مارس ۲۰۰۳ نیز مجدداً در اعلامیه ای به مردم عراق تذکر داده شده بود که صدام در آسایش کامل به سر می‌برد، زندگی خود را به خطر نیندازید (فرید من، ۱۳۸۲، ص ۱۳۳). در این اعلامیه ها زندگی راحت صدام با ضعف مالی و فقر مردم مقایسه شده بود و القای این مطلب را در بر داشت که ریشه ی عقب ماندگی اقتصادی مردم عراق به دلیل عملکرد غلط صدام و زیاده خواهی های وی بوده است.

۳-۶) قریب الوقوع بودن حمله

جورج بوش رییس جمهور آمریکا به صدام چند ساعت مهلت داد که یا عراق را ترک کند و یا با حمله روبه رو شود. (روزنامه رسالت، ۲۷ اسفند ۱۳۸۱، ص ۱) شبکه خبری فاکس نیوز نیز گزارش داد: بوش در سخنرانی خود در کاخ سفید به صدام و پسرانش ۴۸ ساعت فرصت داد تا عراق را ترک کنند و در صورت خوداری از ترک عراق با حمله نظامی روبه رو خواهند شد (روزنامه رسالت، ۲۸ اسفند ۱۳۸۱، ص ۱).

«جرمی گرینستوک» سفیر انگلیس در سازمان ملل با اعلام اینکه جنگ علیه عراق احتمالاً در روزهای آینده رخ می‌دهد (روزنامه رسالت، ۲۵ اسفند ۱۳۸۱، ص ۱۳) عملیات روانی رهبران آمریکا را تقویت نمود.

هدف آمریکا از این پیامها علاوه بر تضعیف روحیه رهبران عراق و ترس و دلهره در مردم، نوعی هشدار به سازمانهای بین المللی بود که حتی در صورت عدم تصویب قطع نامه ی جدید، آمریکا در حمله به عراق مصمم است و بدین ترتیب به نوعی تلاش می کرد فشار افکار عمومی جهان در نفی جنگ را کاهش دهد.

۳-۷) تبلیغ جدایی نیروهای مردمی و نظامی از حکومت صدام

رسانه های آمریکایی برای شکستن ابهت دیکتاتوری صدام و دادن جرأت به مردم برای ایجاد ناآرامی در شهرهای مختلف عراق به انتشار اخبار بعضاً نادرست

پرداختند. در یکی از این گزارشها آمده است که در طول ۲۴ ساعت گذشته نیروهای مردمی با نظامیان عراق درگیر شده اند، اخباری که توسط منابع مستقل تایید نشده ولی با هدف شکستن روحیه مدافعان بغداد طرح می گردد (روزنامه رسالت، ۱۹ فروردین ۱۳۸۲، ص ۱۳).

البته رهبران آمریکا چند ماه قبل از شروع جنگ، نیروهای مخالف صدام را برای شورش تحت آموزش نظامی قرار داده بودند.

در ۱۹ مارس ۲۰۰۳ نیروی هوایی آمریکا اعلامیه هایی پخش می کند که در سمت راست آن تعدادی از تانکها و نفربرهای عراقی را با پرچمهای سفید در حال تسلیم شدن نشان می داد (فرید من، ۱۳۸۲، ص ۱۳۶).

دراعلامیه های پخش شده توسط نیروهای آمریکایی، از فرهنگ مخاطبان و به دلیل تاثیر بیشتر تصویر بر ذهن مردم، از عکسها و تصاویر عراقی ها استفاده شده بود.

۳-۸) حمله برای آزادی مردم عراق

استفاده رهبران آمریکا از کلمات آزادی و دموکراسی یک تاکتیک عملیاتی برای مخدوش نمودن چهره صدام نزد افکار عمومی عراق بود. در عملیات روانی آمریکا دستیابی به آزادی و دموکراسی به عنوان یک آرمان مطرح می شده هر چند در ایجاد دموکراسی تزریقی و خشونت آمیز آمریکا، برای مردم عراق نقشی در نظر گرفته نشده و فقط توافقات آمریکا با بعضی از قدرتهای بزرگ در نظام بین الملل ملاک بود.

رهبران آمریکا سعی در بیان این مطلب داشتند که صدام به مردم کشورش ظلم و ستم می کند و ما برای آزادی مردم عراق از بی عدالتی صدام اقدام می کنیم.

بر اساس گزارش شبکه تلویزیونی الجزیره (قطر)، هواپیماهای سی ۱۳۰ آمریکا بیانه هایی در مناطق الرمیثه، الدیوانیه، و قوام الخمره پخش کرده اند که در آن

صدام به دلیل اقدامات دیکتاتوری در عراق مورد انتقاد قرار گرفته است (روزنامه کیهان، ۸ دی ۱۳۸۱، ص ۱۶).

اعلامیه با شماره ۰۳۶-IZD توسط نیروهای آمریکایی با این عنوان بر فراز عراق پخش شده بود: نیروهای متحدین آمده اند تا شما را از دست رژیم ظالم صدام آزاد کنند (فرید من، ۱۳۸۲، ص ۱۳۶).

۹-۳) تبلیغ برای فرار کادر رهبری از عراق

همان گونه که قبلاً بیان شد هدف آمریکا حذف صدام و حکومت بعث عراق بود. رهبران آمریکا به دلیل هزینه های مالی و انسانی جنگ، تمام تلاش خود را کردند که (با تشویق و یا تهدید) صدام و کادر رهبری عراق، داوطلبانه حکومت را رها کرده و از کشور خارج شوند.

بر اساس گزارش شبکه تلویزیونی الجزیره قطر، وزارت دفاع آمریکا از طریق رادیو و بیانیه، نظامیان عراقی را تشویق به فرار از این کشور کرده است (روزنامه کیهان، ۸ دی ۱۳۸۱، ص ۱۶).

«دونالد رامسفلد» وزیر دفاع آمریکا در همین رابطه می گوید: در صورت کناره گیری صدام از حکومت، وی توصیه می کند شیوه ای برای پناهندگی به صدام و اعضای رهبری عراق و خانواده هایشان فراهم شود (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱ بهمن ۱۳۸۱، ص ۱۶).

«بوش» رئیس جمهور آمریکا نیز در همین راستا بیان می کند: راضی کننده خواهد بود که صدام رئیس جمهور عراق تصمیم بگیرد به منظور جلوگیری از جنگ در عراق به تبعید برود تا عراق خلع سلاح شود (روزنامه جام جم، ۱۷ اسفند ۱۳۸۱، ص ۲).

اظهارات فوق با هدف ایجاد شکاف بین کادر رهبری عراق بیان شده بود.

۱۰-۳) تبلیغ حمله برای تغییر حکومت (نه حمله به مردم)

تبلیغات خوب، به مردم کشور مورد تهاجم حمله نمی کند (به دلیل کاهش مقاومت مردم و همکاری آنان بعد از پیروزی) ، بلکه حاکمان آن کشور را نشانه می گیرد . با توجه به این مطلب ، آمریکا در عملیات روانی خود سعی در جدایی مردم از حکومت داشت .

آمریکا برای کاهش تلفات غیر نظامی و جلب حمایت مردم ، تا حدی از حمله به تأسیسات برق خوداری کرد . هدف از انجام چنین اقداماتی ، ارسال این پیام به مردم عراق بود که آنها هدف نیستند ، بلکه سرنگونی رژیم عراق که دشمن مشترک به شمار می رفت هدف اصلی است (سنبل ، ۱۳۸۲ ب ، ص ۴۰).

در همین «رابطه ریچارد هالوی» ژنرال بازنشسته نیروی هوایی آمریکا گفته است: هدف ما حذف رهبری عراق است . بهترین راه برای انجام این کار از بین بردن ارتش این کشور نیست ، بلکه متقاعد کردن ارتش نسبت به این است که آنها به رهبری جدیدی نیاز دارند (سنبل ، ۱۳۸۲ ب ، ص ۴۰).

۱۱-۳) محاکمه نظامیان و سران عراق بعد از جنگ

سیاستمداران آمریکایی بارها صدام و سایر سران عراق را تهدید کردند که در صورت وقوع جنگ به عنوان جنایتکار و ناقض حقوق بشر محاکمه خواهند کرد . این موضع گیریها علاوه بر ایجاد ترس در کادر رهبری عراق ، اراده آنها را در مقاومت کاهش می داد . هدف دیگر رهبران آمریکا ارائه ی تصویر غیر انسانی صدام و کادر رهبری حزب بعث به مردم دنیا و در نتیجه حمایت بیشتر دولتها از ائتلاف جنگ علیه عراق بود .

دولت بوش نام دو هزار نفر از نخبگان حکومت بغداد و مقامات عراقی از جمله صدام و پسران او را منتشر کرد که در صورت اشغال بغداد به اتهام جنایت علیه بشریت یا جنایت جنگی محاکمه می شوند (روزنامه جام جم، ۲۶ اسفند ۱۳۸۱، ص ۱).

«دونالد رامسفلد» وزیر دفاع آمریکا در یک موضع گیری رسمی اعلام می کند: مقامات عراقی باید بلافاصله پس از پایان جنگ احتمالی علیه این کشور محاکمه شوند که محاکمه آنان در برابر دادگاههای نظامی انجام می شود (روزنامه رسالت، ۱۱ اسفند ۱۳۸۱، ص ۱۳).

در لیست های ارائه شده از طرف آمریکا نام بعضی از سران عراقی ملاحظه نشده که نشان از وابستگی و یا توافق آنها با آمریکا می باشد.

۱۲-۳) ایجاد رعب و وحشت

یکی از ترفندهای عملیات روانی، بزرگ نمایی جنگ آتی است. این شیوه بعضی اوقات باعث تسلیم شدن کشور مقابل بدون درگیری نظامی می شود. صدام بعد از کسب اطمینان از حمله آمریکا به عراق، کلیه ی خواسته های آنها را مشروط بر باقی ماندن بر اریکه ی قدرت پذیرفت و حتی همکاریهای خوبی با بازرسان سازمان ملل انجام داد با این حال چون به مهره ی بی ارزشی برای آمریکا تبدیل شده بود بایست از حکومت عراق کنار گذاشته می شد.

به منظور ایجاد رعب و وحشت در میان مقامات و مردم عراق، پرتاب سه هزار بمب هدایت شونده بر روی اهداف سیاسی و نظامی عراق مد نظر بود. تعداد بمب ها و موشکهای پرتاب شده به سمت عراق دقیقاً مشخص نیست؛ اما در عمل، چنین استراتژی علیه عراق به اجرا در آمد (سنبل، ۱۳۸۲ الف، ص ۱۴).

روزنامه ساندی اکسپرس (انگلیس) در جهت تقویت عملیات روانی آمریکا مدعی می شود ، بمباران آینده عراق شدیدترین بمبارانی است که جهان به خود دیده است (روزنامه کیهان ، ۸ دی ۱۳۸۱ ، ص ۱۶).

۱۳-۳) عملیات روانی شوک و بهت

برای کاهش تلفات جنگ و فشار افکار عمومی ناشی از آن ، در جنگ های اخیر نیروهای آمریکایی کمتر به درگیری مستقیم مبادرت می ورزند ، بلکه با آتش سنگین تسلیحات نظامی، دشمن را تحت فشار قرار داده توان جنگیدن را در آنان کاهش می دهند.

در عملیات روانی شوک و بهت ، با وارد آوردن ضربات شدید به نیروهای دشمن در مراحل اولیه جنگ ، ذهنیت آنها را به این سمت سوق می دهند که مقاومت بی فایده است . بر اساس این استراتژی ، طی روزهای نخستین جنگ، صدها موشک و بمب هدایت شونده بر اهداف مهم سیاسی و نظامی عراق ریختند تا از نظر فیزیکی و روانی آنها را خسته کنند (سنبل ، ۱۳۸۲ ب ، ص ۳۹).

۱۴-۳) انتشار اخبار نادرست

رسانه ها و رهبران آمریکا برای اثرگذاری بر اراده ، درک و برداشت عراقیها و نهایتا مجبور کردن آنها به پذیرش خواسته ها و اهداف مورد نظر ، از شیوه فریب و دستپاچه سازی ، انتشار اطلاعات و اخبار گمراه کننده در سطح بسیار وسیعی استفاده کردند .

آمریکا در حيله ی نظامی خود چنین وانمود کرد که در نظر دارد چهار جبهه از سمت جنوب ، شمال، شرق ، و غرب به سمت بغداد بگشاید اما در عمل تنها یک جبهه ی فعال از سمت جنوب گشود . این در حالی بود که عراق خود را برای

رویارویی در چهار جبهه آماده کرده بود ، موضوعی که به پراکندگی نیروهای عراقی در سطح کشور و آسیب پذیری بیشتر آنها انجامید (سنبل ، ۱۳۸۲ الف ، ص ۱۱) .

وزارت دفاع آمریکا برای ایجاد شبهه و تزلزل در کادر رهبری عراق ادعا می کند که مدارکی در اختیار دارد که نشان می دهد اعضای خانواده مقام های بسیار ارشد عراق و صدام در صدد فرار از کشور هستند . آنها مدعی می شوند که از هنگام حمله ، صدام خود را نشان نداده و تنها نوارهای از قبل تهیه شده پخش گردیده است . مردم عراق باید از خود بپرسند رهبران آنها کجا هستند (روزنامه کیهان ، ۱۹ فروردین ۱۳۸۲ ، ص ۱۶) .

یکی از اقدامات روانی حین جنگ آمریکا ، ادعای ورود به بغداد بود . شبکه خبری سی ان ان و رویتر به نقل از فرماندهان آمریکایی مدعی شدند که نیروهای آمریکایی وارد بغداد شدند (۵ آوریل ۲۰۰۳) ، در حالی که در اواخر همان روز اعلام کردند هیچ نیرویی از نظامیان آمریکایی و انگلیسی در بغداد حضور ندارد (روزنامه رسالت ، ۱۷ فروردین ۱۳۸۲ ، ص ۱۳) .

نتیجه گیری :

در جنگ سوم خلیج فارس حجم وسیعی از عملیات روانی توسط آمریکا علیه عراق اجرا شد. به دلیل گرایش افکار عمومی جهان در دهه های اخیر به آزادی ، حقوق بشر، دموکراسی و خلع تسلیحات کشتار جمعی ، ادبیات به کار گرفته شده در عملیات روانی آمریکا بر اساس مفاهیم فوق بود .

رهبران آمریکا با استفاده از عملیات روانی توانستند مردم کشورشان را با جنگ علیه عراق همراه و هماهنگ کنند . نخبگان حاکم آمریکا با جهت دهی به رسانه ها و از طریق آنها ، افکار عمومی را با موفقیت به سمت اهداف خود سوق دادند .

همراهی و حمایت مردم آمریکا ریشه در اعتقادات مذهبی آنان ندارد و تحت فشار و تبلیغات رسانه ها ایجاد می شود. به همین دلیل در صورت طولانی شدن جنگ و افزایش تلفات ، حمایت آنها بشدت تحت تاثیر قرار می گیرد و کاهش می یابد که این موضوع را می توان نقطه ضعف در عملیات روانی آمریکا دانست .

نقاط قوت عملیات روانی بر روی افکار عمومی آمریکا را می توان به شرح زیر

نام برد :

- ☐ وجود سیستم اطلاعاتی و تیم عملیاتی خلاق در داخل آمریکا
- ☐ تزریق بموقع و مناسب اطلاعات
- ☐ موضع گیری هماهنگ سیاستمداران و نخبگان حاکم و حمایت آنان توسط احزاب آمریکایی
- ☐ ارائه ی حجم وسیع اطلاعات و نظرسنجی ها برای کنترل اذهان مردم
- ☐ به کار گیری سوژه های جذاب، مطابق سلیقه و فرهنگ مخاطبان (مانند منافع ملی ، تروریسم و ...)
- ☐ ایجاد انگیزه و تشویق مردم برای پشتیبانی از جنگ
- ☐ ترغیب مردم آمریکا با نادیده گرفتن شأن انسانی کادر رهبری عراق
- ☐ عملیات روانی آمریکا نزد افکار عمومی جهان ناکام بود . بعضی از دلایل عدم موفقیت آمریکا در جلب افکار عمومی مردم جهان به شرح زیر است :
- ☐ اقدام یک جانبه و خارج از قطع نامه های سازمانهای بین المللی
- ☐ موضع گیری افراطی رهبران آمریکا و وارد کردن کشورهای دیگر مانند ایران و کره شمالی در معادله ی تروریسم
- ☐ بحران مشروعیت به دلیل نداشتن ادله ی کافی در اقدام آشکار صدام در نقض قوانین بین المللی

- ☐ تهدید کشورها و سازمانهای بین المللی
 - ☐ برخوردهای دوگانه و سلیقه ای آمریکا با مقوله تروریسم ، حقوق بشر ، ...
 - ☐ تمایل مردم جهان به صلح و پرهیز از جنگ و خشونت
 - ☐ تلفات انسانی که به دلیل جنگ در عراق حادث می شود .
- در حالی که کشورهای جهان به سمت جهانی شدن حرکت می کنند، تهاجم یک جانبه‌ی آمریکا به عراق ، گویای این واقعیت است که فاصله زیادی تا دستیابی به این هدف وجود دارد که بتواند منجر به پایان جنگ میان ملتها و به گفتگوی دولت‌ها ختم شود.
- مقاومت مردم و نظامیان در مقابل تهاجم آمریکا نقش اساسی و محوری داشت . عملیات روانی آمریکا بر روی جدایی مردم و نظامیان از کادر رهبری عراق تمرکز داشت . آمریکا در عملیات روانی خود از ملی شدن جنگ و احساسات وطن دوستی مردم جلوگیری کرد . حجم وسیع اعلامیه های پخش شده در عراق برای کاهش مقاومت مردم و نظامیان بیانگر اهمیت موضوع می باشد. تکیه بر نقاط ضعف حکومت صدام ، دامن زدن به نارضایتی مردم ، ایجاد ترس و دلهره از جمله محورهای عملیات روانی آمریکا بود که باعث موفقیت آنان در جنگ شد .
- نظامیان و مردم عراق به دلیل تحمل شدائد و مصیبت‌های ناشی از عملکرد گذشته ی صدام در حمله به کشورهای همسایه و تحریم های سازمان ملل ، به شدت فرسوده بودند و زمینه ی اجرای عملیات روانی در آنها کاملاً مهیا بود. بنابر این ، عملیات روانی آمریکا بر روی نظامیان و مردم عراق با موفقیت اجرا شد و در پیروزی به دست آمده در فتح بغداد تاثیر بسزایی داشته است .

منابع:

۱. الیاسی ، حسین ، (تابستان ۱۳۸۲)، افکار عمومی آمریکا و عملیات روانی دستگاه حکومتی و تبلیغات آن برای مجاب سازی ، فصلنامه عملیات روانی ، شماره ۲ ، صص ۲۴-۷
۲. ایزدی ، پیروز، (۱۳۸۰) ، استراتژی آمریکا برای قرن جدید ، چاپ اول ، نشر دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران ، تهران
۳. حسینی ، حسین، (۱۳۷۷) ، تبلیغات و جنگ روانی (مجموعه مقالات)، چاپ دوم ، نشر پژوهشکده علوم دفاعی دانشگاه امام حسین ۵ ، تهران
۴. روزنامه جام جم ، ۲۵ اسفند ۸۱
۵. روزنامه جام جم ، ۱۷ اسفند ۸۱
۶. روزنامه جام جم ، ۲۶ اسفند ۸۱
۷. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۷ اسفند ۸۱
۸. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱ بهمن ۸۱
۹. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۲۷ بهمن ۸۱
۱۰. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۲ بهمن ۸۱
۱۱. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۸ اسفند ۸۱
۱۲. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۵ بهمن ۸۱
۱۳. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۱ اسفند ۸۱
۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۲۵ اسفند ۸۱
۱۵. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۵ بهمن ۸۱
۱۶. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۵ اسفند ۸۱
۱۷. روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۶ اسفند ۸۱

۱۸. روزنامه رسالت ، ۲۷ بهمن ۸۱
۱۹. روزنامه رسالت ، ۲۸ بهمن ۸۱
۲۰. روزنامه رسالت ، ۲۹ بهمن ۸۱
۲۱. روزنامه رسالت ، ۱۲ بهمن ۸۱
۲۲. روزنامه رسالت ، ۵ بهمن ۸۱
۲۳. روزنامه رسالت ، ۱۷ اسفند ۸۱
۲۴. روزنامه رسالت ، ۱۱ اسفند ۸۱
۲۵. روزنامه رسالت ، ۲۰ اسفند ۸۱
۲۶. روزنامه رسالت ، ۲۵ اسفند ۸۱
۲۷. روزنامه رسالت ، ۲۷ اسفند ۸۱
۲۸. روزنامه رسالت ، ۲۸ اسفند ۸۱
۲۹. روزنامه رسالت ، ۱۹ فروردین ۸۲
۳۰. روزنامه رسالت ، ۱۷ فروردین ۸۲
۳۱. روزنامه کیهان ، ۵ آذر ۸۱
۳۲. روزنامه کیهان ، ۷ دی ۸۱
۳۳. روزنامه کیهان ، ۲ آذر ۸۱
۳۴. روزنامه کیهان ، ۲۵ آذر ۸۱
۳۵. روزنامه کیهان ، ۸ دی ۸۱
۳۶. روزنامه کیهان ، ۱۹ فروردین ۸۲
۳۷. ۳۷-روزنامه کیهان ، ۱۴ آذر ۸۱
۳۸. سنبل ، نبی ، (اردیبهشت ۱۳۸۲)، بررسی و ارزیابی استراتژی سلطه سریع در
تهاجم اخیر آمریکا به عراق ، ماهنامه نگاه ، شماره ۳۴ ، صص ۱۷-۴

۳۹. سنبلی ، نبی (فروردین ۱۳۸۲)، تهاجم نظامی به عراق ، اهداف ، استراتژی و تاکتیک ، ماهنامه نگاه ، شماره ۳۲ ، صص ۳۶-۴۷
۴۰. فرشچی ، علیرضا ، زمستان ۱۳۸۲ و بهار ۱۳۸۳ ، جنگ اطلاعات و عملیات روانی ، فصلنامه عملیات روانی ، شماره ۴ ، صص ۷-۱۴
۴۱. فرید من ، هربرت ای (تابستان ۱۳۸۲)، اعلامیه های هشدار دهنده بر فراز مناطق پرواز ممنوع عراق ، ترجمه مهدی کرکی ، فصلنامه عملیات روانی ، شماره ۲ ، صص ۱۳۶-۱۱۹
۴۲. کاویانی ، احمد (اسفند ۱۳۸۲ و فروردین ۱۳۸۳)، مبانی استراتژیک امنیت ملی ، ماهنامه زمانه ، سال سوم ، شماره ۱۸-۱۹ ، صص ۳-۹
۴۳. کرد زمن ، آنتونی (فروردین ۱۳۸۲)، درسهای فوری جنگ عراق ، ترجمه پریسا کریمی نیا ، ماهنامه نگاه ، شماره ۳۳ ، صص ۱۱-۲۳
۴۴. کریمی ، یوسف (۱۳۷۲)، جنگ روانی غرب علیه ایران ، سیاست دفاعی ، سال اول ، شماره ۲ ، صص ۱۸۹-۱۸۳
۴۵. متفکر ، حسین (۱۳۸۱) ، جنگ روانی ، چاپ اول ، نشر ستاد حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه ، تهران
۴۶. موسوی زاده ، علیرضا (بهار ۱۳۸۳)، نخبگان سیاسی و تئوری قدرت ، راهبرد ، شماره ۳۱ ، صص ۴۳-۶۳
۴۷. یزدان فام ، محمود (شهریور ۱۳۸۲)، بررسی تطبیقی دو جنگ عراق و آمریکا ، ماهنامه نگاه ، شماره ۳۸ ، صص ۲۰-۳۳.

آشنایی با اسلحه زاویه زن

گردآوری: سرهنگ پاسدار رضا آزاد - مدرس دانشکده افسری (علوم پایه نظامی)

مکیده:

انجام عملیات نظامی در مناطق شهری به دلیل محدودیت میدان‌های دید و تیر با اشکالات بسیاری روبه‌رو می‌باشد. کاهش میدان‌های دید و تیر، داشتن نقاط کور و زوایای بی‌روح مناطق شهری، به دلیل ساختمان‌های متعدد، تیراندازان را در معرض تهدید و آسیب جدی قرار می‌دهد. به منظور مقابله با این تهدیدات و افزایش ضریب امنیت جانی تیراندازان در جنگ‌های شهری، سلاح زاویه‌زن نقش مؤثری ایفا نموده، قدرت مانور آنها را افزایش می‌دهد. در این مقاله با تاریخچه، مشخصات، مقدرات و تجهیزات جانبی این سلاح آشنا می‌شویم.

زاویه زن : سلاح جدید رژیم صهیونیستی

ارتش رژیم صهیونیستی در حال آزمایش سلاح جدیدی است که شرکت کرنر شات از شرکتهای اسلحه سازی اسرائیلی - آمریکایی آن را تولید کرده است. تیرانداز این سلاح بدون آنکه دیده شود و یا با خطری مواجه گردد می تواند از زوایای مختلف، طرف مقابل را مورد هدف قرار می دهد .

سازمانهای امنیتی و ارتش اشغالگر رژیم غاصب صهیونیستی در حال بررسی امکان استفادهی گسترده از این سلاح پیشرفته و جدید در یگانهای ویژه هستند. این یگانها در مناطق فلسطینی نشین به عملیات می پردازند.

سلاح جدید شامل ۲ بخش اصلی است:

۱- **بخش جلویی** : دارای قابلیت حرکت به سمت چپ و راست است. این

بخش، از یک کلت کوچک و یک دوربین رنگی تشکیل شده است.

۲- **بخش انتهایی**: این بخش، از یک خشاب ، ماشه، مانیتور کوچک و کلیدهای

کنترل تشکیل شده است .

شکل شماره ۱: بخش جلویی و انتهای سلاح زاویه زن

تیرانداز سلاح به سبب آنکه در پشت دیوار ساختمان‌ها، اتاقها یا راهروها پنهان می شود از هدف قرار گرفتن مستقیم در امان می ماند. به عبارتی دیگر تیرانداز، بخش جلویی سلاح را که به صورت زاویه قائمه در می آید به سوی قسمت دیگر دیوار حرکت داده و به کمک دوربینی که بر روی این سلاح نصب شده است، سوژه‌ی خود را در آن طرف دیوار شناسایی می کند و سپس او را مورد هدف قرار می دهد. صفحه‌ای در این سیستم بنام OSD وجود دارد که به مانیتور متصل می گردد. نصب این صفحه بدین منظور صورت گرفته است که عملیات نشانه‌رویی بر روی صفحه مانیتور نمایش داده شود و دقیقاً بر روی هدف تنظیم گردد. متمرکز کردن لیزر بر روی هدف، باعث اجرای تیراندازی دقیق بر روی اهداف می شود.

این سلاح برای استفاده‌ی نیروهای ویژه (کماندوها و یگانهای ویژه ترور) ساخته شده است. اکنون نیروهای ویژه از این سلاح در عملیات تهاجم به فلسطینیان و یورش به مناطق مختلف به ویژه مناطق پر جمعیت استفاده می کنند .

در بخش انتهایی سلاح لولایی است که به وسیله آن می توان بخش جلویی را بنا به تمایل تیرانداز و وضعیت زمین به سمت راست و چپ حرکت داد. در بخش متحرک نیز یک دوربین ویدئویی رنگی و کلت که عمدتاً از نوع « گلوک » است، تعبیه شده است. تصویر اشیای پشت دیوار در مانیتور کوچکی که در قسمت میانی سلاح تعبیه شده، قابل مشاهده است. هنگامی که تیرانداز هدف را مورد شناسایی قرار داد ماشه را می چکاند.

زاویه زن، سلاح سبکی است که از آن می توان برای مقابله با اهدافی که در پشت دیواره ها، خیابانها و کوچه ها سنگر گرفته اند، استفاده نمود. این سلاح

1- Over screen Display

همچنین در ساختمانهای تو در تو نیز بسیار کاربرد دارد. روزنامه صهیونیستی معاریو می‌نویسد: «این سلاح در کارخانه اسلحه سازی اسرائیلی - آمریکایی کرنرشات که در ایالت فلوریدای آمریکا فعالیت می‌کند ساخته شده است. این روزنامه می‌افزاید، یگانهای پلیس و سازمانهای ویژه مبارزه با تروریسم در برخی از کشورهای جهان برای به دست آوردن این سلاح جدید علاقه نشان داده‌اند.»^۱

شکل شماره ۲: اجرای تیراندازی با سلاح زاویه زن از پشت دیوار

۱- (ماهنامه‌ی طراوت، شماره ۱۲، آبان ۸۲، ص ۹). از منبع سایت اینترنتی مرکز اطلاع رسانی فلسطین،

شکل شماره ۳: سلاح زاویه زن با صدا خفه کن

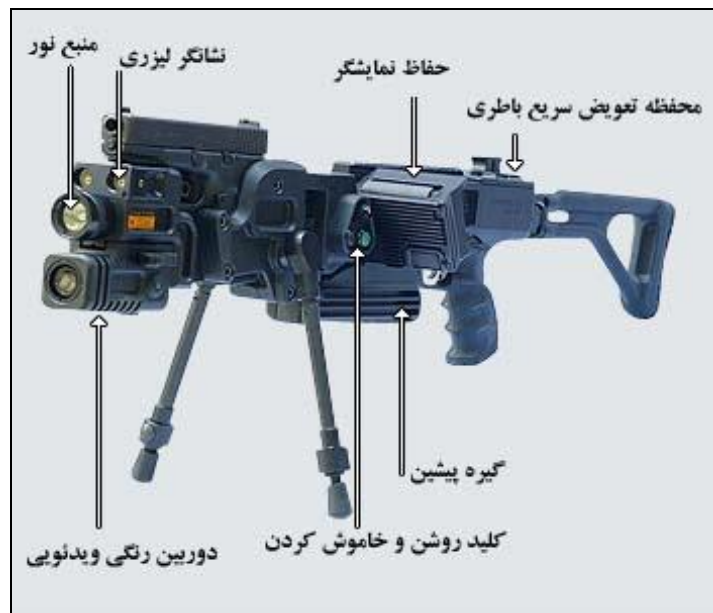
این سلاح تاکنون در یگانهای پلیس و نیروهای ویژه کشورهای مختلف جهان مورد استفاده قرار گرفته است. نکته‌ی مهم در این اسلحه، بخش جلویی آن است که به صورت یک لولایی به سمت چپ و راست تغییر جهت می‌دهد. این سیستم پیشرفته دارای اسلحه و یک دوربین رنگی ویدئویی، جدا شدنی و کوچک می‌باشد که مکانیسم چرخشی آن به سمت چپ و راست، به تیرانداز این امکان را می‌دهد تا با استفاده از دوربین، هر آنچه را مشاهده می‌کند، مستقیماً به یک نمایشگر ویدئویی منتقل نماید و اهداف را در زاویه‌ها شناسایی و جستجو کرده، مورد هدف قرار دهد. نمایشگر ویدئویی و تمامی کلیدهای عمل‌کننده‌ی سیستم و کنترل از راه دور و ماشه‌ی شلیک اسلحه در یک قالب در قسمت انتهایی سلاح نصب شده است.

شکل شماره ۴: زاویه زن در عملیات پاکسازی قطار

قسمتهای اصلی سلاح زاویه زن:

- ۱- دوربین ویدئویی رنگی با قابلیت نصب سریع
- ۲- نمایشگر ویدئویی رنگی با تارمویی ثابت و قابل رویت
- ۳- روکش و حفاظ نمایشگر
- ۴- سوکت خروجی ویدئو
- ۵- منبع نور تاکتیکی
- ۶- محفظه‌ی تعویض سریع باتری
- ۷- ریل فرعی قسمت فوقانی
- ۸- قنداق تاشو

شکل شماره ۵: نمایش قسمت های مختلف سلاح زاویه زن

تجهیزات جانبی اسلحه زاویه زن :

- ۱- دوربین و لنزهای مختلف (لنز چشم ماهی ، نور پایین ، لنز خودکار و)
- ۲- نمایشگر ویدئویی رنگی همراه با تارهای تنظیم کننده الکترونیکی و نشانگر میزان برق
- ۳- نشانگر لیزری مادون قرمز و قابل رویت
- ۴- دستگاه فرستنده و گیرنده ویدئویی و جعبه نمایشگر قابل حمل در فرکانسها و بردهای متفاوت
- ۵- محفظه تعویض سریع باتری قابل شارژ
- ۶- فیلتر مادون قرمز برای نور تاکتیکی
- ۷- دوپایه جداشدنی و تاشو

- ۸- قنداق مخصوص اهداف ویژه
- ۹- قنداق برای تیراندازهای ماهر و حرفه ای
- ۱۰- جعبه حمل ضد آب
- ۱۱- بند مخصوص
- ۱۲- صدا خفه کن
- ۱۳- شعله پوش

منابع :

1-<http://www.arm-technology.com/contractors/machine-gans/corner-shot/found/found-this-link-linked-on-Claire-wolfe's-blog>

۲- ماهنامه‌ی طراوت، شماره ۱۲، آبان ماه ۸۳، ص ۹، سایت اینترنتی مرکز اطلاع رسانی فلسطین.

گزارش همایش علمی سراسری

تبیین اصول و شیوه های جنگ نامتقارن در مقابله با تهدیدات احتمالی

تهیه و تنظیم: دبیر همایش، سرهنگ پاسدار غلامرضا علی خلیلی

عضو هیأت علمی دانشگاه امام حسین (ع)

کشورهای مستقل و انقلابی جهان امروز به منظور دفاع و انجام نبرد در برابر تهدیدات احتمالی قدرتهای بزرگ، ناگزیر به بهره گیری از شیوه های عملیاتی نو و منحصر به فرد هستند تا در یک شرایط نابرابر از نظر سطح تکنولوژی، تسلیحات و توان رزم به جنگ نامتقارن بپردازند. این تهدیدات از سوی استکبار جهانی در سالهای اخیر علیه این کشورها به صورت درگیری مستقیم خودنمایی کرده و احتمال بروز یک جنگ را بین آنها افزایش داده است. بر این اساس و با توجه به مجموعه تهدیداتی که محیط جغرافیایی کشور را طی سالهای اخیر احاطه نموده است و هر روز دامنه آن با توجه به حضور نیروهای استکبار جهانی در دو کشور افغانستان و عراق در حال افزایش می باشد، مقرر شد با توجه به مباحث جنگ نامتقارن که در سطح سپاه مطرح است و بر حسب ادای تکلیف و انجام وظیفه، نخستین همایش علمی سراسری «تبیین اصول و شیوه های جنگ نامتقارن در مقابله با تهدیدات احتمالی» در سطح سپاه برگزار گردد. لذا موضوع همایش به دانشگاه امام حسین (ع) پیشنهاد شد و مورد تصویب قرار گرفت.

این همایش با همکاری معاونت عملیات، معاونت آموزش و نیروی انسانی ستاد مشترک سپاه، دانشکده فرماندهی و ستاد، دوره عالی جنگ سپاه، پژوهشکده علوم دفاعی و نیروی زمینی سپاه با اهداف و محورهای ذیل توسط دانشکده افسری (علوم پایه نظامی) دانشگاه امام حسین U روزهای دوشنبه و سه شنبه ۲۲ و ۲۳ دیماه ۱۳۸۲ در سالن همایش‌های دانشکده برگزار گردید.

اهداف همایش:

- ۱- بررسی و تدوین پیشینه‌ی جنگ نامتقارن در جنگ‌های گذشته جهان.
- ۲- بررسی و تدوین راهبردها، شیوه‌های عملیاتی، سازمان و تجهیزات مناسب در الگوی جنگ نامتقارن.
- ۳- تبیین نقش، اهمیت و کارکرد جنگ نامتقارن در برابر تهدیدات احتمالی آینده.
- ۴- توسعه و گسترش ادبیات جنگ نامتقارن در واحدهای نظامی کشور.
- ۵- بهره‌گیری از دستاوردهای علمی همایش و تدوین سر فصل دروس الگوی جنگ نامتقارن در مراکز آموزشی سپاه.

محورهای همایش:

- ۱- تاریخچه‌ی جنگ نامتقارن در کشورهای جهان.
- ۲- اصول و ویژگی‌های جنگ نامتقارن.
- ۳- راهبردها و شیوه‌های عملیاتی در جنگ نامتقارن (نبرد زمینی، دریایی، هوایی).
- ۴- سازمان و تجهیزات مورد نیاز واحدهای نظامی در الگوی جنگ نامتقارن.
- ۵- وضعیت رسانه‌های گروهی و اطلاع‌رسانی در جنگ نامتقارن.
- ۶- نقش ارتباطات در جنگ نامتقارن.
- ۷- تأثیرات جنگ روانی در جنگ نامتقارن.

- ۸- شناسایی و ارزیابی تهدیدات نامتقارن.
 - ۹- نیازمندیهای آموزشی جنگ نامتقارن.
 - ۱۰- تأثیرات جغرافیا و محیط در جنگ نامتقارن.
 - ۱۱- عدم تقارن در دفاع مقدس.
 - ۱۲- نقش نیروهای مردمی در جنگ نامتقارن.
 - ۱۳- طرحهای دفاعی نامتقارن عراق در جنگ با آمریکا.
 - ۱۴- جایگاه عملیات نامنظم در جنگ نامتقارن.
 - ۱۵- نقش اقدامات بازدارندگی در جنگ نامتقارن.
 - ۱۶- نقش دفاع غیر عامل در جنگ نامتقارن.
 - ۱۷- نقش فریب در جنگ نامتقارن.
 - ۱۸- نقش واحدهای پشتیبانی در جنگ نامتقارن (سازمان، تجهیزات و شیوه های عملیاتی).
 - ۱۹- نقش تکنولوژی در جنگ نامتقارن (سخت افزار و نرم افزار).
 - ۲۰- جایگاه تسلیحات غیر متعارف در جنگ نامتقارن.
 - ۲۱- سیستم فرماندهی و کنترل در جنگ نامتقارن.
 - ۲۲- نقش اقدامات دولتی در جنگ نامتقارن.
- پس از ارسال طرح فراخوان مقاله به رده های سپاه در سراسر کشور، تعداد ۳۲ مقاله توسط دبیرخانه همایش دریافت شد که از بین آنها تعداد ۱۷ مقاله در دو روز برگزاری همایش ارائه گردید. همچنین بر پایي نمایشگاه مفاهیم جنگ نامتقارن و مقالات فارسی زبان نشریات مختلف داخلی سپاه از فعالیت های جنبی همایش بود که مورد استقبال بازدیدکنندگان قرار گرفت.

در خاتمه بر خود فرض می دانم از کلیه عزیزانی که ما را در این مهم یاری نموده اند، بویژه سردار فرمانده محترم دانشکده افسری (علوم پایه نظامی)، سردار ریاست محترم معاونت عملیات ستاد مشترک سپاه و معاونت عملیات نیروی زمینی سپاه که با مشارکت خود فضای لازم را برای پرداختن به این موضوع مهم کاری سپاه فراهم آوردند، سپاسگزاری نمایم. همچنین از اعضای محترم هیأت داوران، اعضای کمیته علمی همایش، سرتیپ دوم پاسدار هادی مراد پیری، سرهنگ پاسدار سید حسین اطمینانی، سرهنگ پاسدار علیرضا شب انگیز، سرهنگ دوم پاسدار محمدرضا صمدی و مجدداً از زحمات شبانه روزی مدیر اجرایی همایش، سرهنگ پاسدار سیدحسین اطمینانی تشکر و قدرانی می نمایم.

گزارش محتوایی همایش:

سرتیپ پاسدار حسین ظریف منش:

با بررسی مفاهیم کاربردی جنگ نامتقارن از زوایای مختلف به تشریح تواناییها و نقاط ضعف و آسیب پذیر استکبار جهانی در حوزه جنگ نامتقارن پرداختند. در ادامه تواناییهای مورد انتظار از سازمان یگانهای رزم سپاه در آینده نیز متناسب با الگوی نبرد نامتقارن توسط ایشان توضیح داده شد.

سرتیپ دوم پاسدار هادی مراد پیری:

با ارائه نقاط قوت و ضعف جنگ متقارن و نامتقارن، پارامترهای اثرگذاری و ضریب اجرایی و پشتیبانی را در این دو نوع جنگ مورد بررسی قرار دادند. اصول و ویژگی های جنگ نامتقارن نیز به طور مبسوط توسط ایشان تشریح گردید.

دریا دار دوم پاسدار علی جمالی:

با بررسی شیوه های شناسایی زیردریایی ها، نقاط ضعف دشمن را در دریا مطرح کردند و روشهای مخفی سازی زیردریایی ها را از دید سونارهای فعال و غیر فعال توضیح دادند. نقاط ضعف دشمن در کشف زیردریایی های کوچک و اهمیت و کاربرد آن در جنگ نامتقارن احتمالی آینده نیز توسط مطرح گردید.

سرهنگ پاسدار علیرضا فرشچی:

با اشاره به روند تکوین مفاهیم نامتقارن و بررسی نگرش دو گانه غرب به این نوع جنگ، مبانی نظری الگوی نبرد نامتقارن علوی را مورد بحث قرار دادند.

سرهنگ پاسدار عباس پورعبدا...:

با طرح موضوع نقش تکنولوژی در جنگ نامتقارن، به بررسی اهمیت دو سیستم سنجش از دور (RS) و سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) در مدیریت داده ها و کسب اطلاعات از حوزه های سرزمینی در این جنگ اشاره و سازمان پیشنهادی یگانهای رزم سپاه را در این راستا، تشریح کردند.

مهندس پاسدار محسن رحمتی:

با طرح مؤلفه های اصلی و مشخصه های مهم میدانهای نبرد امروزی، به تشریح الگوی نبرد نامتقارن غرب و الگوی نامتقارن عاشورایی پرداختند و در ادامه، اصول اساسی عملیات در نبرد نامتقارن را توضیح دادند.

برادر پاسدار رسول قاسمی:

در مقاله خود با عنوان نقش زرهی در نبرد نامتقارن به تشریح تهدیدات علیه زرهی و روشهای مقابله با آن و همچنین شیوه های به کارگیری زرهی در این گونه نبرد

پرداختند. در ادامه توانمندیهای زرهی در نبرد نامتقارن بررسی و سازمان پیشنهادی ارائه گردید.

سرهنگ پاسدار محمد داودی:

با طرح موضوع تأثیر جغرافیا و محیط در جنگ نامتقارن، سطح بیرونی جغرافیا و اهمیت نقاط استراتژیک جهان (۱۵ نقطه) را مورد بررسی قرار دادند. از سطح درونی جغرافیای کشور و پتانسیل های قابل استفاده از آن در جنگ نامتقارن نیز بحث شد و راهکارهای مناسب نیز ارائه گردید.

سرتیپ دوم پاسدار رضا صادقی:

با طرح موضوع ویژگی ها، اصول و راهبردی جنگ نامتقارن، ضمن بررسی مصادیقی از جنگ های نامتقارن در قرن بیستم به بیان راهبردهای اتخاذ شده توسط کشورهای ضعیف پرداختند. در ادامه ایشان با توجه به مصادیق ذکر شده، ویژگی ها و اصول جنگ نامتقارن را تعیین و راهبردهای مناسب را ارائه نمودند. در پایان راهبرد جنگ نامتقارن پیشنهادی جمهوری اسلامی با توجه به ویژگی های دو کشور ایران و امریکا ارائه گردید.

سرهنگ پاسدار علی اکبر رستمی:

ابتدا ضمن بررسی دیدگاه های موجود در خصوص جنگ آینده و ویژگی های آن به بیان مراحل الگوی جنگ نامتقارن پرداختند. سپس روشها و ابزارهای جنگ نامتقارن در دریا، دلایل رویکرد آینده نیروی دریایی سپاه به جنگ نامتقارن، شاخص های نظری و عملی الگوی تسلیحات نبرد نامتقارن و ویژگی های کیفی نیروها را مورد بحث قرار دادند.

سرهنگ پاسدار مرتضی کاظمی:

در مقاله ای با عنوان "مدیریت تفاوتها در فرماندهی و کنترل جنگ نامتقارن" به بیان ضرورت مدیریت تفاوتها و فرآیند آن شامل: چگونگی تصور تفاوتها، درک تفاوتها، طبقه بندی و طیف تفاوتها و چگونگی تقریب و طبقه بندی مجدد از تفاوتها برای غلبه بر موقعیت برتر دشمن پرداختند.

سرهنگ پاسدار جعفر موحدی نیا:

ضمن بررسی استراتژی حملات هوایی امریکا در نبردهای اخیر، استراتژی هوایی مدل پنج حلقوی «جان واردن» را مورد بحث قرار دادند. همچنین تدابیر دفاعی برخی از کشورها و اهمیت میزان تأثیر رعایت اقدامات دفاع غیر عامل در مقابله با تهدیدات توضیح داده شد و راهکارهای اساسی مناسب برای کشور ارائه گردید.

سرهنگ پاسدار سید محمد علی پورمرتضوی:

با طرح موضوع "بررسی احتمال کاربرد تسلیحات انهدام/کشتار جمعی، رویکردهای متفاوت نقش سلاحهای کشتار جمعی در جنگ نامتقارن با آمریکا و دکترین به کارگیری این گونه سلاحها توسط استکبار جهانی را مورد بررسی قرار دادند. همچنین در ادامه برخی ملاحظات کاربرد تسلیحات نامتعارف از طرف امریکا و دلایل استفاده از آن در جنگ احتمالی آینده تشریح و راهکارهای مقابله با آن ارائه گردید.

سرتیپ دوم پاسدار محمد آقایی:

در مقاله ای با عنوان "ماهیت جنگ آینده و دکترین آموزشی سپاه"، ضمن بررسی مبانی دکترین آموزشی نیروهای مسلح به بیان ماهیت جنگ آینده و مراکز ثقل آن پرداختند. همچنین در ادامه، دکترین آموزشی سپاه، ساختار و سازمان مراکز آموزشی، الگوی تسلیحات و تجهیزات آموزشی و کمک آموزشی، نظام فرماندهی و کنترل مراکز آموزشی و شاکله علمی آنها را و توضیح دادند.

سرهنگ پاسدار محمد هادی سفید چیان:

با طرح موضوع "نقش مردم در نبرد نامتقارن"، در دو بخش دفاع نظامی و غیر نظامی، مراحل اجرایی تأمین این دو نقش را توضیح دادند.

سرهنگ پاسدار اسماعیل سیاهی:

ضمن بررسی اصول و ویژگی های جنگ نامتقارن و ویژگی های جنگ نامتقارن احتمالی، جغرافیای مناسب طبیعی ایران شامل پنج الگوی نبرد نامتقارن خاص را نیز مورد بحث قرار دادند.

مهندس پاسدار مجتبی بهزادی:

با طرح موضوع "پاراموتور و امکان سنجی آن برای جنگ نامتقارن" به بررسی مشخصات، ساختمان و چگونگی عملکرد آن پرداختند. در ادامه او محاسن و معایب پاراموتور، کاربرد و قابلیت های منحصر به فرد آن و ساختار و مأموریت های تاکتیکی پاراموتور در جنگ نامتقارن سخن گفتند.

مهمترین پیشنهادها و دستاوردهای همایش در موضوعات پژوهشی،

آموزشی و اجرایی

این همایش با استقبال کم نظیر صاحب نظران علمی رده های مختلف سپاه مواجه شد و توانست تا حدود زیادی به اهداف خود شامل، بررسی پیشینه، اصول و شیوه های جنگ نامتقارن در مقابله با تهدیدات احتمالی آینده، توسعه و گسترش ادبیات جنگ نامتقارن در واحدهای نظامی و آموزشی نایل گردد و زمینه علمی لازم را نیز برای محققین در آینده فراهم نماید.

الف - پیشنهادات پژوهشی:

- ۱- بررسی و تدوین نیازمندیهای آموزشی و پژوهشی نبرد نامتقارن.
- ۲- بررسی و تجدید نظر در محتوای مباحث آموزشی و تهیهی سر فصل دروس متناسب با الگوی جنگ نامتقارن در هر نیرو.
- ۳- تهیه و تدوین مبانی جنگ نامتقارن.
- ۴- برگزاری همایش های تخصصی در موضوعات جنگ نامتقارن برای تعمیق نگرش ها به مباحث نبرد نامتقارن
- ۵- تشکیل همایش های فکری، فلسفی و اعتقادی و دعوت از اندیشمندان غربی به منظور ایجاد ضربه و تردید در اراده و باورهای دشمن.
- ۶- بازبینی اساسی و بهینه سازیهای لازم در الگوی سلاح و تجهیزات متناسب با طرح های عملیاتی نبرد نامتقارن.
- ۷- تقویت و توسعه تکنولوژیهای مربوط به تحرک بیشتر ادوات و تجهیزات رزمی.
- ۸- تقویت و توسعه تکنولوژیهای مربوط به سیستم های فریب مهمات هوشمند دشمن.
- ۹- تقویت و توسعه تکنولوژیهای مربوط به افزایش بُرد، دقت و حجم آتش تسلیحات خودی.
- ۱۰- تحقیق و بررسی روی تکنولوژیهای مربوط به توانمندیهای علمی، فنی و عملیاتی دشمن.
- ۱۱- گشایش حوزه های تحقیقاتی گسترده و جدید در زمینه جنگ نامتقارن در سطح نیروهای مسلح کشور.

۱۲- تشویق و ترغیب محققان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده فرماندهی و ستاد و پژوهشکده علوم دفاعی دانشگاه امام حسین (ع) برای تهیه و تدوین پایان نامه‌ها با موضوعات متنوع ماهیت جنگ آینده و نبرد نامتقارن.

۱۳- تهیه و انتشار نشریه‌ی علمی تخصصی با عنوان نبرد نامتقارن توسط معاونت عملیات ستاد مشترک سپاه یا دانشکده فرماندهی و ستاد با مشارکت علمی صاحب نظران از سایر رده‌های سپاه.

ب- پیشنهادهای آموزشی:

- ۱- پیش بینی تدریس دو واحد درسی مبانی جنگ نامتقارن در دانشکده علوم و فنون نیروها.
- ۲- برگزاری کلاسهای آموزشی در خصوص چگونگی طرحریزی و اجرای عملیات در نبرد نامتقارن برای فرماندهان رده‌های مختلف نیروهای مسلح حداقل تا رده گردان به منظور آشنایی بیشتر و دقیق تر آنها با اصول و شیوه‌های جنگ نامتقارن.
- ۳- طرحریزی و اجرای مانورهای آموزشی نبرد نامتقارن به منظور کاربردی کردن این شیوه از نبرد و بالا بردن آمادگی نیروها برای اجرای این گونه از عملیاتها.
- ۴- اجرای مانورهای آموزشی در مناطق مختلف مانند ساحل، بیابان، کویر، کوهستان، جنگل، شهر با تنوع آب و هوایی.
- ۵- ارائه‌ی آموزشهای تخصصی، حرفه‌ای و استشهادی به نیروهای تحت امر هر یگان.
- ۶- ایجاد انعطاف در اندیشه، طرح و سازمان همراه با تحرک و سرعت عمل نیروها.

۷- ارائه‌ی آموزشهای انفرادی و تیمی با موضوعات مختلف به هسته‌های مقاومت محلی برای انجام عملیات به طور مستقل و خودکفا.

ج- پیشنهادهای اجرایی:

- ۱- ایجاد مدیریت مستقل نبرد نامتقارن در معاونت عملیات نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- سازماندهی و آماده‌سازی نیروهای دفاع مردمی متناسب با این گونه‌ی نبردها.
- ۳- انعطاف‌پذیری در سازمان رزم یگانها برای عکس‌العمل مناسب در مقابل وضعیت‌های پیش‌بینی نشده و غیرمنتظره.
- ۴- ایجاد و برقراری سیستم‌های پشتیبانی رزم به طور متحرک.
- ۵- ایجاد ساختارهای ستادی و عملیاتی دفاع غیرعامل در سطح نیروهای مسلح و توجه جدی به آن در تمامی سطوح نظامی و غیر نظامی در حد یک اقدام ملی.
- ۶- پیش‌بینی سازمانی با مسئولیت طراحی، برنامه‌ریزی و اجرای فریب در یگانهای رزم.
- ۷- تشکیل سازمانهای مجازی برای جنگ اطلاعاتی با دشمن با استفاده از متخصصان فناوری اطلاعات سازمانهای مختلف.
- ۸- گسترش تبلیغات برون مرزی به ویژه در بُعد اعتقادی و فکری و هدف قرار دادن اراده‌ی دشمن و استراتژی لیبرال دموکراسی مورد ادعای آنها.

فراخوان مقاله فصلنامه علوم نظامی

اهداف فصلنامه :

- ☐ اشاعه و گسترش دانش نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی
 - ☐ نشر پژوهش‌های انجام شده در حوزه علوم نظامی و زمینه‌های مرتبط.
 - ☐ معرفی نظریه‌ها، الگوها، یافته‌ها، پژوهش‌ها و دستاوردهای علمی در فرماندهی و اجرای مأموریت‌های نظامی.
 - ☐ معرفی فنون، راهبردها و ابزارهای جدید برای ایفای مؤثر مأموریت‌های نیروهای مسلح.
 - ☐ معرفی روشها، ابزارها و آخرین یافته‌های علمی در زمینه ارتقای آموزش در نیروهای مسلح.
 - ☐ معرفی کتب، نشریات، مقالات و آخرین دستاوردها در حوزه علوم نظامی و زمینه‌های وابسته.
- از صاحب‌نظران، مدرسان، فرماندهان و علاقه‌مندان به علوم نظامی و نیز متخصصان رشته‌های دانشگاهی که حاصل مطالعات ایشان دارای کاربردهای نظامی است، دعوت می‌شود که آثار خویش را در زمینه‌های ذیل برای چاپ در فصلنامه ارسال فرمایند.

موضوعات مورد علاقه :

۱. مدیریت و فرماندهی در یگان‌های رزم.
۲. کاربردهای مطالعات مدیریتی در به‌کارگیری نیروها در عملیات رزمی.

۳. تجزیه و تحلیل ابعاد مختلف عملیات رزمی دوران دفاع مقدس به منظور بهره‌گیری در آموزش، سازماندهی و اجرای مأموریت‌های آتی نیروهای مسلح.
۴. معرفی شیوه‌های مدیریت نیروی انسانی متناسب با مأموریت‌های رزمی.
۵. معرفی فناوری‌های جدید ارتباطی به منظور بهره‌گیری در عملیات رزمی.
۶. کاربردهای مطالعات روانشناختی در به‌کارگیری نیروها در عملیات رزمی.
۷. کاربردهای مطالعات جغرافیایی در طراحی و اجرای عملیات رزمی.
۸. کاربردهای مطالعات جامعه‌شناختی در به‌کارگیری نیروها در عملیات رزمی.
۹. معرفی جنگ افزارهای جدید.
۱۰. معرفی شیوه‌ها و ابزارهای نوین آموزشی متناسب با مراکز آموزشی نیروهای مسلح.
۱۱. معرفی تکنیک‌ها و تاکتیک‌های جدید رزم.
۱۲. بررسی تحلیلی ابعاد نظامی در متون اسلامی (قرآن کریم، نهج‌البلاغه و دیگر منابع).
۱۳. ادبیات حماسی (بررسی تحلیلی ابعاد نظامی در متون ادبی).
۱۴. فنون تربیت‌بدنی و نقش آن در بهبود توان رزم نیروهای مسلح.
۱۵. معرفی کتاب، پایان‌نامه و طرح‌های پژوهشی (مربوط به نیروهای مسلح).

شرایط مقالات :

۱. مقاله حاوی چکیده، واژه‌های کلیدی، مقدمه، متن مقاله، جمع‌بندی و فهرست منابع باشد.

۲. مقاله بر یک روی کاغذ A4 (24cm × 18) با حاشیه ۱/۵ سانتی متر از هر طرف و رعایت دو فاصله میان سطور تایپ شده و همراه با دیسکت باشد. (یا در صورت دستنویس بودن کاملاً خوانا باشد)
 ۳. حجم مقاله از ۲۰ صفحه تجاوز نکند.
 ۴. مقاله حتی الامکان حاصل مطالعات، تجربیات و پژوهش های نویسنده باشد.
 ۵. در صورت ترجمه، حاوی موضوع های بدیع و معرف تجارب و دستاوردهای جدید متناسب با نیازهای نیروهای مسلح باشد.
 ۶. مقاله قبلاً در نشریه دیگری چاپ نشده باشد.
- لازم به ذکر است که برای مقالات دریافتی پس از تأیید هیأت تحریریه مطابق عرف جاری نشریات علمی حق الزحمه پرداخت خواهد شد.
- آدرس مکاتبه: اصفهان - صندوق پستی ۴۳۱۴ - کد پستی ۸۱۴۶۵ - معاونت پژوهش - فصلنامه علوم نظامی، شماره تلفن: ۶۶۸۷۶۴۵ - ۰۳۱۱، شماره فاکس: ۶۶۸۷۶۴۵ - ۰۳۱۱
- E-mail: nashrieh@tebyan.org، فصلنامه علوم نظامی

مبادی و خصوصیات الحرب غیر المتعادلہ (المتکافئہ)

العمید الثانی الحرس ہادی مراد پیری

للحرب غیر المتقارنه قدم في التاريخ ولها سعةٌ بقدر سعة الكره الارضيّه . وفي كل فترة تاريخيه لها وسائلها وقدراتها وامكاناتها الخاصه . إنّ مفهوم ومعني الحرب غير المتكافئه يتطلب عدواً أو اعداء غير معروفين وأهداف لايمكن تعيينها . في الحرب غير المتكافئه يعتبر إستعمال التكتيك العسكري والسلاح بلا معني ، المهم هو ان هذه المعركه جاءت من تهديد غير متعادل . علي هذا سعينا في هذه المقاله ان نشرح مفاهيماً في مجال تعاريف الحرب غير المتوازنه والمتعادلہ والفرق بينهما وكذلك المبادي والخصوصيات المتعلقة بهما

الهیدرولوجیه والحركات العسكرية فی الدفاع المقدس

بهرام نوروزی - عضو اللجنة العلمية بجامعة الامام الحسين U

الهیدرولوجیه فرع من الجغرافیه الفیزیائیة التي تحتوي علي مختلف البحوث . تتأثر الحركات العسكرية فی ای منطقه بالظروف والعوامل الجغرافیه المختلفه . ان شبكة المياه هي من أهم الموانع التي تعیین الاستراتيجیه العسكريه والتخطيط للحروب. ان التجارب القيمه لمقاتلي الاسلام خلال الدفاع المقدس فی الحرب المفروضه اثبتت ان التحقیقات العسكريه لهؤلاء والمعرفه العلمیه الهیدرولوجیه لمناطق القتال هي من اهم العوامل المساعده علي النجاح . ونظراً الي أنه خطط خلال الدفاع المقدس فی الحرب المفروضه اكثر من ٢١٥ حركه دفاعیه امام قوي العدو حيث تم تنفيذها جميعاً . لقد ابرزت الدراسات المتوفره بان الدراسه الهیدرولوجیه المقرونه بالخطط الاستراتيجیه العسكريه الصحیحه كانت سبباً لبروز إبداعات كبري لدرجة العبور من موانع مائیه وسیعه مثل هور العظیم و انهار كبيره كالكارون الذي كان يستلزم دراسات هندسیه مائیه دقیقه . علي هذا كانت الخطط العسكريه المائیه للدفاع المقدس تتفق مع الاهداف القصیره والمتوسطه والطويله المدى مثل تصميم قناة الشهيد بهران ، تصميم قناة الغدير ، قناة سلمان قناة الشهيد پوست فروش وعشرات التصامیم أخرى . نستطيع بشكل إجمالي ان ندرس خصوصیه المياه وتأثيرها علي الحركات العسكريه من خلال بعدین .

الف . تأثير المياه علي الحركات العسكريه الدفاعیه

ب . تأثير المياه علي الحركات العسكريه الهجومیه

دور الناس في الحرب غير المتعادله (المتكافئه)

محمد هادی سفید چیان

الحرب غير المتعادله هو أهم موضوع في عالم الجيش اليوم. في شرح هذا الموضوع يحتل بيان الموقع الحقيقي الواقعي للشعب مكاناً خاصاً وبارزاً . في هذه المقالة نستفيد من الاقوال و التجارب من الرجال العظام في الاسلام و الجمهوريه الاسلاميه و ما تم الحصول عليه من خلال عدة حروب أشعلها الأمريكان ، ومن جهة أخرى حاولنا من خلال الفصلين المستقلين الاشاره الي هذه المسأله إن هذين الفصلين هما

١. دور الناس في الدفاع العسكري في خلال الحروب غير المتكافئه

(المتوازنه)

٢. دور الناس في الدفاع غير العسكري وواجبات المؤسسات والدوائر في ذلك المجال

التكتيك و الخطط الدفاعية وفقاً لنسج البلاغه

العقيد الحرس على رضا شب انگيز - عضو اللجنة العلمية لجامعة الامام الحسين U

ان تحقيق الأهداف الامال المقدسة بحسب المدرسة الاسلاميه لايتحقق الا عن طريق اتباع ولي أمر المسلمين . الاعتقاد والتصديق والقيم العاليه التي تُوجد في الأشخاص هو السبب المحفز لإيجاد الهويه الحقيقيه للفرد وبالنتيجه فإنّ سبب إتباع الهويه هو الذي يظهر القدرات والتصرفات الخاصه في المجال العملي ويدعي هذا التصرف الاجتماعي الهويه الدفاعيه للفرد .

مبدئياً الثقافه الدفاعيه تتعلق بتصرف الانسان علي طرق مختلفه في مجال العمل ويجب أن يكون القدوه للنشاط والفعاليات الانسانيه بمعنى آخر ان الثقافه الدفاعيه هي أثر الهويه الدفاعيه للانسان وهي تظهر اثناء نشاطه وتصرفاته .

تحاول هذه مقاله تطبيق الخطط والملاحظات الدفاعيه ، وهي تدرس وصايا الامام علي U لأصحابه وقواد جيشه حول البعد الدفاعي مع التركيز الجمالي علي الدفاع في الحروب الكلاسيكية خلال القرون الأخيره الوارده في هذا المبحث .

المصطلحات : الدفاع ، الجهاد ، الجهاد الابتدائي ، الجهاد الدفاعي

المعنویات العسكرية : العوامل الاساسیه والتقييم

الدكتور احمد غضنفری - الاستاذ المساعد جامعة الامام الحسين V

تعتبر المعنویات أحد العناصر الاساسیه للنشاط الناجح في المؤسسات الكبرى وحيث تقع نشاطات المؤسسة تحت تأثير الكثير من العوامل كالعوامل الانسانيه والعوامل الانتاجيه المعتمده علي هندسة العدد والادوات - العوامل المحيطه والاهداف الفرديه والمؤسسيه . طبعاً كل التأثيرات المذكوره لا تضاهي اهميتها تأثير العامل الانساني حيث ان العوامل المذكوره تعود جميعها بدون أدنى شك الي نشاط وعمل الانسان نفسه وهنا يبرز الدور المؤثر للمعنویات في عمل الفرد والمؤسسه وكذلك نجد تأثير المعنویات في المؤسسات العسكريه النظاميه سواء أكان في الحرب أو السلم. ويمكن تقسيم المعنویات استناداً للفكر العسكري الي قسمين المعنویات الهجوميه والمعنویات الدفاعيه فالدول تحاول تقوية القدره القتاليه لقواتها المسلحه عن طريق حفظ المعنویات مرتفعه ، التدريب المستمر علي الاسلحه والتكنولوجيا العسكريه كعامل رادع ، هذه المقاله تتطرق الي المعنویات الدفاعيه في وقت الحرب .

الحرب النفسية الامريكیة خلال حرب الخليج الفارسی الثالثة ضد العراق

(دراسة وتحليل)

المهندس حمید بهرامی - مدرس قسم العلوم الاساسیة کلیة الضباط

العلوم العسکریة الاساسیة

ان التأثير علی الرأي العام یعتبر الوسيلة الاساسیة للحکام فی العلاقات الدولیة اما المستهدفون فی الحرب النفسیة فهم کافة وافراد الشعب وکافة افراد القوات المسلحه، ولقد ازدادت المصاريف والانشطه فی هذا المجال هذه الايام بشكل ازداد تعقیداً عن الماضي . إن هدف الامریکان خلال حرب الخليج الفارسی الثالثة کان الانتصار السریع الحاسم فی اقل وقت ممکن ولکی یحقق القاده الامریکان هدفهم التجاؤ الی الحرب النفسیة الکبیره الواسعه لکی یفککو اللحمه الفکریه والعسکریه للقیاده العراقیه حیث قاموا بالتشویش التام الذی اثر فی دحر الجیش العراقی . وبسبب نقض القوانين الدولیة من قبل صدام وحکومه البعث العراقیه بشكل واضح وفاضح الامر الذی جعله یفقد الشرعیة الدولیة . ولکی تقنع امریکا الرأي العام وتقوی التحالف الحربی قامت بحمله کبری خلال الحرب والعمليات النفسیة لتعزل العراق عن الساحة الدولیة وتعطي صورته مشوهه عن قاداته ولقد اثبت موقف الساسه والقاده الامریکان ضمن اطار الحرب النفسیة علی العراق نجاحاً ملفتاً للانتباه . ولقد لعبت وسائل الاعلام المرتبطه بالحکومه الامریکیه دوراً مهماً فی تقویة العمليات النفسیة بحسب اهداف قادة ذلك البلد عن طریق نشر معلومات غیر واقعیه ونشر اراء الرأي العام . ان البث الاذاعه وتوزیع المنشورات کان نوع آخر من الحرب النفسیة الامریکیه

هذه المقاله تدرس وتحلل العمليات خلال حرب الخليج الفارسی الثالثه ٢٠٠٣ ومن خلال ثالثه بحوث سبیحث فی الرأي العام الامریکی، الرأي العام العالمی ، الرأي العام العراقی

التعرف على الاسلحه ذات الزاويه

جمع - العقيد الحرس رضا آزاد -المدرس في المجموعه العسكريه كليه الضباط
(العلوم العسكريه الاساسيه)

ان القيام بالعمليات العسكريه في المناطق المدنيه بسبب النقص في الميدان البصري (الرؤيه)
يواجه صعوبات كبيره وعديده .
إنَّ النقص في ميدان الرؤيه والرمي ووجود مناطق عمياء والزوايا فاقدة الروح للمناطق المدنيّة
حيث توجد المبانيات والعمارات المتعدده يضع الرماة امام تهديد جدّي ويواجههم بالخسارة ولكي
نتغلب علي هذه الصعوبات والتهديدات ونزيد من المحافظ علي ارواح الرماة في الحروب داخل
المدينه نعتد علي دور السلاح ذو الزوايا لكي نزيد من قدرة الرماة علي المناوره .
في هذه المقالة سنطلع علي تاريخ ، خصوصيات قُدُرات والتجهيزات الجانيه لهذا السلاح .

The Corner Shot Rifle

Compiled by :Col. Reza Azad

Executing military operations in urban areas faces with various problems due to the limitations of field of vision and rifle ranges. Moreover, dead zones and blind spots in such places that are caused by numerous buildings put the shooters at serious risks.

This weapon plays a vital role in confronting these perils and increasing the security of the snipers and their flexibilities. In this paper, we will get familiar with the history, specifications, capabilities, and accessories of this rifle.

Investigating the psychological operations of The U.S against Iraq during the third War in the Persian Gulf

Hamid Bahrami

Impacting public opinion is the main weapon of the rules of states in the international relations.

Both the civilians and the military Personnels are supposed to be the target of psychological operations. Nowadays, the expenditures and activities on these lines are far more complicated than before. The goal of the U.S, in this war, was to gain a prompt and absolute victory in a short time. Accordingly, to achieve this objective, the U.S benefited the martial discipline of the Iraqi leaders and creating ambivalence among them about understanding the situations. Indeed, it had a decisive role in defeating the Iraqi army.

The war was confronted with a crisis of legitimacy, because there were no indications of overt violation of international laws by Saddam and his Bath Party. Hence, the U.S government had to exercise such psychological operations, to weaken and isolate the Iraqi regime in the international theater. Furthermore, they were intended to humiliate the Iraqi leaders.

Statements made by the U.S politicians are good examples of such actions. The pro-American media also took the U.S part by broadcasting the results of fabricated polls and misleading information.

Broadcasting programs on radios as well as scattering notices over the Iraqi territories were other instance of this kind of hostility. This paper is going to study the psychological operations mentioned above. It will be presented in three sections:

- a- The public opinion in the U.S

- b- The public opinion in the world
- c- The public opinion in the Iraq

Morale of the Military: Determining Factors, Strategies and valuation

Dr. Ahmad Ghazanfari
Imam Hossein University

Morale is one of the determinant factors in successful functioning in large organizations. The efficiency of an organization is affected by various elements such as humanistic, technological, instrumental, environmental factors individual or organizational objectives. Among these factors the humanistic one is the most important. The application of these factors results in the efficiency of individuals. In military organization the role of morale in wartime or peacetime is particularly important. Considering the military tasks, morale can be divided into two types: offensive morale and defensive morale. During the peacetime, countries attempt to support the combat power of their armed forces by enhancing morale and optimal use of weapons and military technologies. It is regarded as a deterrent factor. This paper explores defensive morale in wartime and peacetime.

Defensive and Tactical Considerations in *The View of Nahj- UL- Balagha*

Col. Alireza Shabangiz

In the Islamic doctrine, it is believed that holy objectives and causes are realizable only under the sovereignty of Moslems Vali Amr (religious leader). The beliefs, faiths, and esteemed values of individuals create a motivation encouraging them to acquire their true identity. Eventually, this identity manifests their abilities and special behaviors practically. This type of behavior in the security is referred to as defensive culture expresses the diverse ways of human's behaviors that must be considered as an example for all humans. In other words, the defensive culture is the consequence of the defensive identity of the individuals.

This paper seeks to harmonize tactics with defensive considerations. To do so, Imam Ali's recommendations to his followers and commanders will be presented. At the end, the applications of these recommendations to modern wars will be demonstrated.

The Role of People in Asymmetric War

Mohammadhadi Sefidchian

Asymmetric war is the most important issue in the today's military world. In delineating of this kind of war, the enlightenment of the real position of people will enjoy a special accentuation. In this paper, we will deal with the statements and experiences of Islam and regime sages. We will also discuss the obtained achievements from a number of wars that the war mongering America has been at one extreme of it. Attempts have been made to deal with this phenomenon in two separate chapters. These two chapters are:

- 1- The role of people in military defense in Asymmetric war
- 2- The role of people in civilian defense and duties that the organizations will take care of it.

Hydrology and Military Movements *In the Sacred Defense*

Bahram Nowroozi
Imam Hossein University

Hydrology is a branch of physical geography including different issues. Military movements in each area hinge on various geographical features.

The network of waters is the most significant factor determining military strategies and planning combats. As the valuable experiences of the combatants in the Sacred Defense have demonstrated, studying waters from a military viewpoint and having knowledge of the hydrology of combat zones are very important to achieve success. It is important to note that during the Sacred Defense more than 215 offensives had been planned and launched against enemy forces. The military examination of available pieces of information evidences that hydrological studies accompanied with proper military strategies have brought about much creativity and innovations.

Indeed, crossing estuaries like Hoor-ol-Azim or rivers such as Karoon must have required scrupulous surveys of hydrological engineering.

Therefore hydraulic constructions in the Sacred Defense with short, medium or long-term objectives had become the focus of attention. The Martyred Chamran Canal, Ghadir canal, Salman Canal, the Martyred Poostfroosh Canal and tens of other projects were examples of such constructions.

Generally speaking, the hydrological studies in connection with military movements have two dimensions:

- (i) The effect of water in defensive military movements.
- (ii) The effect of water in offensive military movements.

This paper is devoted to these two issues.

The Principles and Characteristics *Of Asymmetric Wars*

Brig-Gen. Hadi Moradpiri

The asymmetric war dates back to the ancient history and spreads war the entire globe. However, in each period, it requires its own specific instruments, provisions, and expertise. Asymmetric war, in its broad sense, assumes neither recognizable opponents nor estimated objectives. In this type of battle, the application of conventional arms and tactics has no significance. More importantly, this battle is the outcome of some asymmetric menaces. Hence, it must be defined within the framework of such threats.

This paper aims at introducing some concepts in connection with definition of symmetric and asymmetric wars, their differences, and the principles and characteristics of the latter.